

ПОЯСНЕНИЯ ЗА ЗЕЛЕНИЯ СОЦИАЛЕН ДИАЛОГ

ПРОЕКТЪТ СЕ ФИНАНСИРА ОТ ЕС.

“Good Wood” се изпълнява от транснационален консорциум с участието на:

- Confari (координатор) – Италианската конфедерация на частните малки и средни предприятия
- CEI-Bois – Европейската конфедерация на дървообработващата индустрия
- Centro Studi delle Camere di commercio Guglielmo Tagliacarne srl (CSGT) – Център за изследвания на Италианския съюз на търговските палати
- Българската търговско-промишлена палата – водеща работодателска организация в България
- КТ Подкрепа – синдикат на работниците на национално ниво в България
- AIMMP – Асоциацията на дървообработващата и мебелна промишленост в Португалия.

Проучването, което стои в основата на този доклад, е координирано от Studi G. Tagliacarne (Дебора Джианини и Аннапиа Рагоне) с участието на партньорите по проекта:

- AIMMP: Витор Покас, Педро Тринидад
- Българска търговско-промишлена палата: Габриела

Димитрова, Мирослава Маркова, Беата Папазова

- Cei-Bois: Патрицио Антониколи, Маргерита Мичели
- Centro Studi G. Tagliacarne: Дебора Джианини, Аннапиа Рагоне
- Confari: Флавио Бонарди, Изабела Кондино, Маурицио Моска, Франческа Ричиути
- КТ Подкрепа: Адриан Илиев, Мария Петрова.

Проект “Good Wood – пояснения за Зелен социален диалог” се финансира от ЕС. Съдържанието на този доклад отразява мнението на авторите и съответно на партньорите по проект Good Wood. Европейската комисия не отговаря за приложението на съдържащата се в него информация.

Съдържание

Представяне.....	3
Резюме.....	5
01. СТРУКТУРА НА СЕКТОРА, ПРАВНА РАМКА, КЛЮЧОВИ УЧАСТНИЦИ.....	11
1.1. Сектор дърводобив и дървообработване в ЕС.....	12
1.2. Сектор дърводобив и дървообработване в Италия	18
1.3. Сектор дърводобив и дървообработване в България	25
1.4. Португалия	30
02. МНЕНИЕТО НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ.....	35
2.1. Европейски съюз.....	36
2.2. Италия.....	39
2.3. България.....	48
2.4. Португалия.....	51
03. ПРИМЕРИ ЗА УСТОЙЧИВ СОЦИАЛЕН ДИАЛОГ.....	54
3.1. Въведение.....	55
3.2. Европейско споразумение за намаляване експозицията на формалдехид.....	56
3.3. Допълнително споразумение на второ ниво за въглеродните емисии.....	60
3.4. Съвместно пилотно обучение на тема целите за устойчиво развитие.....	63
3.3. CNUF® - Екологично сертифициран ковчег.....	67
Приложение – Речник на термините в проект “Добро дърво”.....	69

Представяне

Настоящият доклад е съставен в изпълнение на проект “Good Wood Project”, финансиран от Европейската комисия по програма Заетост и социална иновация.

Проект “Good Wood” има за цел насърчаване на социалния диалог за устойчиво развитие на дърводобивния и дървообработващия сектор, чрез провеждане на работни срещи, семинари, обучителни посещения с участието на социални партньори. Паралелно партньорите по проекта извършиха проучване на икономическите дейности в сектора. Активностите бяха комбинирани: резултатите от проучването бяха представени по време на събития, организирани по проекта; обобщени и потвърдени при последващи контакти с експерти от бранша.

Проучването, осъществено от всички партньори (на ниво ЕС, в България, Италия и Португалия), имаше следните цели:

1. Резюме на правната рамка за дърводобивния и дървообработващия сектор в контекста на темите, разглеждани от проекта: устойчивост на околната среда, биоикономика, кръгова икономика, социален диалог.
2. Събиране на различни гледни точки на заинтересованите страни относно основните предизвикателства пред зеления дърводобивен и дървообработващ сектор.
3. Откриване и споделяне на практики на зелен

социален диалог.

Докладът се състои от три части:

- Част 1 – структура на сектора, правна рамка, ключови участници
- Част 2 – позицията на заинтересованите лица
- Част 3 – примери за социален диалог, насочен към устойчива околна среда.

Преди началото на проучването партньорите уточниха ключови думи и общи насоки, които да гарантират общ подход: социален диалог, биоикономика, кръгова икономика, които са в приложение към доклада.

Докладът е на разположение на езиците на проекта: български, английски, италиански и португалски.

Оригиналният език на текстовете на анализа на ниво ЕС и националните проучвания за България и Португалия е английски. Оригиналният език на анализа за Италия е италиански.

Резюме

Сектор дърводобив и дървообработване в ЕС

Добивът на дървен материал и дървообработването в ЕС са комплексни и интензивни на работна сила сектори. По брой предприятия те са четвъртата най-голяма индустрия в ЕС (170.000), последвани от мебелното производство (120.000). Само в дървообработването са наети над 1 млн. работници, които създават €133 млрд. от европейския БВП (2017). Добавяйки мебелния сектор, работната сила нараства до почти 2 млн. и годишен оборот €243 млрд. Двете индустрии обхващат голям брой МСП, повечето от които работят в региони извън големите градове.

Цялостното представяне на сектора е силно повлияно от общата икономическа среда, по-специално по отношение достъпа до суровини – за предлагането и представянето на строителния сектор – за търсенето.

Сектор дърводобив и дървообработване в България

Горското стопанство има силни традиции в страната и играе важна икономическа, екологична и социална роля. Страната е трета по богатство на биоразнообразие в Европа, а горите са все по-важни за околната среда и рекреативните дейности.

Горите покриват 31,6% от територията на страната, което поставя България на 19-то място в Европа. Повече от залесените територии са държавни (73% от общата площ).

Производството на суров дървен материал и из-

делия, основани на дърво е директно свързано с производството на мебели. Мебелната индустрия формира 2.6% от общия БВП на страната, малко под 10% от индустриалния БВП и над 20% от БВП на обработващата индустрия.

Според статистическите данни, над 97% от фирмите в сектор мебелно производство в България са МСП. Продукцията, в зависимост от сферата на дейност, включва хотелско обзавеждане, офис обзавеждане, кухненско оборудване, тапицирани мебели, маси, столове, тръбна мебел.

Сектор дърводобив и дървообработване в Италия

В Италия активните предприятия от „дървената верига за доставки“ (включваща дървена индустрия - АТЕСО 16.29.1 и мебелното производство - АТЕСО 31.01) са 51,933 (към 31.12.2018 г.) и представляват 1.01 % от общия брой на активните фирми в страната.

Добавената стойност, създавана от цялата дървена верига на доставки (повече от 11 млрд. евро през 2016 г.), представлява 0.77% от националната и нараства с 0.01 % въпреки намаляване броя на компаниите в сектора.

По отношение на добавената стойност и заетостта, мебелната индустрия – директно казано – се представя по-добре. Инвестициите в материални активи в дърводобивния и дървообработващия сектор нарастват въпреки трудностите в цялата предприемаческа система. През 2016 г. те са представлявали 1.48% от общите инвестиции. Износът в сектор мебелно производство е 2.12% от общия обем на

износа през 2018 г., и възлиза на 11 млрд. евро, сравнен с 0.41% на износа от преработвателните компании.

Сектор дърводобив и дървообработване в Португалия

Дърводобивният и дървопреработващият сектор представляват 8% от цялата индустрия на Португалия.

51% от активните компании са разположени в северния регион. 26% се намират в централната част на страната. 87% от компаниите имат по-малко от 10 служители, което е отличителна черта за размера на сектора (таблица 1).

В дървообработващия сектор са наети около 60 000 работници, а износът е около 3 000 млн. евро годишно, като показва положителен търговски баланс от почти 1 000 млн. евро.

Секторът представлява 0.7% от общата добавена стойност /ОДС/ и около 2.6% от БВП на страната.

Първичната преработка на дърво и мебелната индустрия имат положително влияние върху нарастването на ОДС с 2,5% годишно в периода 2010 – 2018 г.

Зелени политики на ЕС

Горската стратегия на ЕС, ревизирана през 2013 г. обхваща цялата верига за създаване на стойност и дава ключови референции за разработването на свързани с горите европейски политики. Тя акцентира върху ролята на устойчивото управление на горите и мултифункционалната роля на горите.

През декември 2019 г. Европейската комисия разкри предложението за Европейска зелена сделка като нова стратегия за растеж. Тя третира горите със силен акцент върху опазването и възстановяването им,

но всъщност не предлага разработени възможности за горите и основаните на горите сектори. В рамките на същия „Пакет на Зелената сделка“ Европейската комисия публикува и обновен План за действие за кръговата икономика на 11 март 2020 г. с елементи, касаещи дървообработващия сектор. Планът предвижда „законодателна инициатива за създаване и прилагане на политика за устойчив продукт“ (2021 г.) за да се разшири директивата за Еко дизайн и да се приложи тя към приоритетни групи от продукти, включително мебели. Планът предполага създаване на „стратегия за устойчиво изградена околна среда“ (2021).

В края на 2018 г. ЕС представи обновена Стратегия за биоикономика /създадена за пръв път през 2012 г./ Целта ѝ бе да се насърчи разпространението и приложението на устойчивата европейска биоикономика за максимизиране на нейния принос към Плана 2030 и Устойчивите цели за развитие, както и Парижкото климатично споразумение. Дървената верига за създаване на стойност е в основата на този преход.

Европейската агенция за околната среда ясно заяви, че кръговата икономика и ефективността на ресурсите играят ключова роля за развитието на биоикономиката, основана на горите (Доклад No 8/2018 “Кръговата икономика и биоикономиката. Партньори за стабилност”). Приоритетните действия включват: по-голяма мобилизация на дървен материал от устойчиво управлявани горски масиви; повишаване на ресурсната ефективност при използване на биомаса и добавяне на стойност като се създават нови продукти, основани на вторични продукти от обработката на дърво; повишаване трайността на дървените продукти; повишаване използването на дървен материал в строителството; подобряване на продуктовия дизайн и улесняване на демонтирането; въвеждане на системи за поправка и обновяване за дълготрайни продукти като мебели.

Засилването на индустриалните политики и

„по-зелената“ икономика също са сред приоритетите, идентифицирани от европейските социални партньори. Основните инициативи на ниво ЕС в тази област включват мониторинг и проследяване на политиките, касаещи използването на дървен материал, политиката за възобновяема енергия и кръгова икономика. Скорошна инициатива бе насочена към специфични въпроси, свързани с индустриалните връзки чрез прилагане на съвместен подход работодатели-работници: проект между CEI-Bois/EFBWW/ Европейската федерация за производство на плоскостности (EPF). Първата част от този проект доведе до резултат – подписване на споразумение между EFBWW и EPF относно **“Насоки за действие”, свързани с формалдехида**, които имат за цел прилагане на граници на експозиция в индустрията за производство на плоскостности на дървена основа.

Зелени политики в България

Основният закон е “Закон за горите” (2019), с повече от 20 насоки за приложение.

Съществуват и други стратегически национални документи, които оформят рамката за развитие на сектора:

1. “Национална стратегия за развитие на горския сектор 2021-2025”
2. “Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023” който определя 20 оперативни цели за прилагането на които са планирани 102 действия и са отделени около 200 000 000 евро.

Както социалният диалог, така и кръговата био икономика се смятат за ключови за устойчивото развитие на дървения сектор. За съжаление, под натиска на икономическите сектори, политиката в България определена от десетилетия на национално ниво, за опазване, развитие и разширяване на горите

вече не се следва.

Индустриалните отношения все още не се свързват с въпросите на устойчивото развитие. Предизвикателството сега е да се свържат устойчивото развитие с ключови теми като: конкурентоспособност на българската дървообработваща индустрия, управление на горски системи, стандарт на живот на горските работници и тези ангажирани в обработвателната индустрия, опазване на националното наследство и др. Същевременно в България **значението на околната среда и влиянието на фирмите върху нея е все по-важно.** Все повече работодатели приемат и отдават значение на устойчивостта на околната среда, но клаузи и условия в колективните споразумения за това все още липсват.

Зелени политики в Италия

През октомври **Законът/декретът за климата**, който е част от Новата зелена сделка – заедно със Закона за бюджета, Анекса за околната среда към Закона за спасяване на морето, способства за одобряване на Националния стратегически план.

С **декрет от 11 януари 2017 г.** и модификация през юли 2019 г. приемането на **Минимални критерии за околната среда (CAM)** бе приложено за услугите на доставка и наем на вътрешно оборудване и мебели. Това задължение гарантира, че националната политика за зелени обществени поръчки е включваща, не само по отношение целта за намаляване на влиянието върху околната среда, но и за насърчаване на по-устойчиво, „кръгово“ производство и модели на потребление, както и разпространение на „зелена“ заестост.

С приемането на **пакета за Европейската директива за отпадъци и кръгова икономика**, Италия би трябвало да постигне до 2025 г. европейската цел за

60% рециклиране на градския и подобен отпадък сега поставена за 2030 г., чрез сортиране на отпадъците над 70% и повишаване на повторното използване и преработка на използвани градски отпадъци до 10%. През октомври 2017 г. във връзка с ангажиментите, поети през септември 2015 г. за Общия национален план 2030 за устойчиво развитие, Министерството на околната среда (MATM) разписа **"Национална стратегия за устойчиво развитие"** с главна цел за подобряване на социално-икономическите условия за живот в Италия. Тази Национална стратегия гласи, че кръговата и устойчивата на климатичните промени икономика е ключов модел за подражание.

По отношение на биоикономиката, през 2016 г. Министерският съвет прие **"Италианска стратегия за биоикономика"**, ангажираща няколко министерства, Агенцията за териториална кохезия и Националните технологични клъстери за зелена химия (SPRING), както и клъстерите в областта на селското стопанство и храните (CLAN). "Италианската стратегия за биоикономика" (BIT) има за цел постигане на 20% растеж в икономическата дейност и работните места в италианската биоикономика до 2030 г.

В доклада **Зелена Италия 2019**, изготвен от Fondazione Symbola и Unioncamere, Италия се определя като европейски лидер в кръговата икономика и рециклирането на отпадъци. Въвежда се индикатор за нивото на "кръговост на икономиката", който показва нивото на използване на вторични материали в сравнение със суровините: с 17.1% от общата консумация на вторични материали (включително биомаса и енергийни материали) Италия се представя далеч над средното за Европа.

Когато става въпрос за дървеният отпадък от консуматорите, повече от **95% от него се връща в обработвателните предприятия за производство на плоскости за мебелната промишленост.**

В Италия се създават двустранни организации, които са резултат от социалния диалог. Те са частни формации, създадени от синдикати и работодателски асоциации. Социалният диалог включва: общи наблюдатели, продължаващо обучение и създаване на двустранни организации за обучение, които са постановени в CCNL; насоките за допълнително договаряне, споразуменията второ ниво за някои големи компании.

Зелени политики в Португалия

Националната стратегия за адаптация към климатичните промени (ENAAC 2020) е приета от Португалското правителство през април 2010 г. (Решение № 24/2010, 1 април). Тя е изградена около следните цели:

- Намаляване на уязвимостта и повишаване на капацитета за отговорност
- Участие, повишаване на информираността и ангажираността
- Международно сътрудничество.

Стратегическата рамка за политиката за климата (QEPiC) е одобрена чрез Решение на правителството № 56/2015. Тя има за цел:

- Насърчаване прехода към нисковъглеродна икономика чрез Ангажираност към зелената икономика (CCV)
- Осигуряване на устойчиво намаление на парниковите емисии (GHG), за да съответстват на енергийната ефективност (през 2030 г. минус 30% по отношение на енергийната рамка)
- Осигуряване на активно участие в международни преговори и сътрудничество
- Насърчаване на проучванията, иновациите и повишаване на знанията
- Насърчаване на социалното ангажиране към промените

на климата, като се увеличи приноса на индивидуалните и политически действия

- Подобряване ефективността на информационните системи, системите за докладване и мониторинг
- Гарантиране на правилно управление и прилагане на климатичните цели на секторно ниво, както е предвидено в Националния план за климатичните промени (PNAC 2020/2030) и Националната стратегия за адаптиране към климатичните промени (ENAAC 2020).

Целта за засилване на кръговата биоикономика в дървения сектор в Португалия може да бъде постигната чрез комбинацията от повишен социален диалог и нови стилове на управление, за да се постигне по-добре подготвен икономически растеж за всички ангажирани страни.

Мнението на заинтересованите страни на ниво ЕС

Структурата на дървената индустрия е различна в цяла Европа. Въпреки разликите между страните и под-секторите, **съществува тенденция за консолидиране, като индустрията се реструктурира към по-малко на брой но по-големи по размер компании.** Има добре развита интеграция в Северните страни, където са базирани най-големите дървени биорафинерии и производители на дървени продукти, както и интегрирани производства, използващи био маса за направата на дървени продукти, пулпа и хартия, био основани химикали, био горива, електричество и топлина. Въпреки общата тенденция за концентриране на пазара, **все още съществуват пазарни ниши за малки предприятия и малките фирми ще запазят възможността си да се издържат.**

По отношение на регулаторната рамка, амбицията на ЕС да бъде пионер и пример в глобалната борба срещу промяната на климата чрез гарантиране на

климатичен неутралитет от средата на века може да доведе до загуба на конкурентоспособност заради повишения регулаторен товар, ако не се приложат мерки за коригиране на възможни разлики и **гарантиране осъществяването на прехода по социално честен начин.** Същевременно, преходът към кръгова биоикономика осигурява възможности за сектора и европейските фирми и работници като цяло.

Дървеният сектор, най-общо, ще има възможността да изгради положителна репутация в обществото. Последните прояви на младежки активизъм по отношение на климатичните проблеми може да доведе до по-силна ориентация към сектори, които произвеждат био продукти и които силно допринасят за кръговата икономика.

Възможностите за развитие на умения може да доведат до индивидуален растеж и по-добри кариерни възможности за работниците. Промените в технологиите, продуктите и производствените процеси могат да предложат възможности за нови форми на организация на труда и по-добри условия на работа.

Промяната към изцяло кръгови вериги за създаване на стойност също ще предложи възможности за създаване на работни места. Един пример е настоящата тенденция за повишено повторно използване и обновяване на мебели. Инициативите за създаване на схеми за по-дълга отговорност на производителите също се разпространяват в Европа и осигуряват заетост на всички нива - за събиране, логистика и преработка.

Мнението на заинтересованите страни в България

По отношение на недостатъците, пречките, бариерите, трудните моменти и предизвикателствата заинтересованите страни споделят: ниска продук-

ктивност, труден достъп до финансиране и до Европейски структурни фондове за инвестиции в реновиране на оборудване за дърводобива, производствени линии и транспорт на дървения материал; липса на подкрепа от банките за инвестиционни проекти; нисък дял на сертифицирани горски територии и сертифицирани горски компании; слабости в политиките и стратегическата рамка на сектора; дефицит на устойчивост на суровините, качество и конкурентни цени на суровините, особено на солидното дърво; енергийна ефективност, енергийните разходи за крайната продукция са два пъти по-високи в сравнение със средните енергийни разходи в ЕС; работните възнаграждения са сред най-ниските в ЕС, което е конкурентно предимство, но също така прави индустрията неатрактивна за способни работници; производствените разходи са по-високи от средното за ЕС; малки са инвестициите в технологии, иновации, проучвания и изследвания.

Основните предложения за подобряване на ситуацията за дървения сектор в България са:

- Секторът има нужда от реструктуриране и консистентни реформи за да отговори на растящата глобализация и по-голямата конкуренция
- Необходими са усилия за постигане на устойчиви пазарни позиции
- Има нужда от последователна стратегия за наемане в сектора, целяща повече и по-качествени работни места
- Необходима е стратегия за професионално обучение, насочена към по-високи стандарти и квалификация за устойчивост и кръгова биоикономика
- Важно е да се насърчи проактивно отношение от страна на работниците и техните синдикати
- Колективното договаряне в сектора трябва да се развива в контекста на "зеления социален диалог".

Предложения за подкрепа на кръговата биоикономика в дървообработващия сектор:

- Прилагането на кръгови икономически бизнес модели изисква структурна промяна в организациите с ангажимент на управлението
 - Личната ангажираност и отношението на работниците също са ключови за въвеждането на зелен и кръгов подход: фирмите, в които кръговостта е обвързана със социалните цели, етиката и общият корпоративен дух могат да постигнат по-голяма ангажираност на персонала
 - Да се повиши информираността по отношение на това, че зелен и кръгов подход означава по-голяма конкурентоспособност
 - Кръговите бизнес модели имат нужда от нови производствени модели:
 - Приемане на нови подходи за цикъла на живот на продукта
 - Прозрачност и докладване на нефинансова информация
 - Релевантност при постигане на устойчиви цели (КСО и Целите на ООН 2030)
 - Информираност на заинтересованите страни и потребителите
- Пълно разбиране от всички заинтересовани страни на концепциите за ценност, кръговост и възможностите, които предоставят, както и потенциала за създаване на нови работни места

Мнението на заинтересованите страни в Италия

Участващите представители на заинтересованите страни се обединяват около следните препоръки:

- Да се засили социалния диалог за да се спечели предизвикателството за споделена отговорност между работодатели и работници
- Да се насърчи транс секторната перспектива, "задавайки правила за веригата за доставка", насърчавай-

ки договорите за унифициране и хармонизиране

- За да се насърчи "по-голяма отговорност към околната среда", е важно да се включат "клаузи за устойчивост" в договорите, от национално до фирмено ниво, обхващайки цялата верига за производство и използване на материалите
- интегрираното (второ ниво) преговаряне е фундаментален катализатор за свързване на "зелените" иновации на продукти и процеси
- споразуменията на европейско ниво могат да играят ключова водеща роля, но трябва да са съпътствани с подробна информация и обучителни мерки на национално и местно ниво
- обединените социални партньори могат да промотират партньорства, които насърчават експериментите, практиката и свободните действия, които могат да доведат до необходимата културна промяна
- очаква се от социалните партньори да изградят консенсус относно ценностите за устойчивост на околната среда, действайки заедно за подобряване ефективността на комуникацията и повишаване на информираността сред ангажираните страни
- социалният диалог е ключова сила за законодателни и политически промени на ниво ЕС
- законовите и управляващите органи на национално ниво трябва да се насърчават от социалните партньори за да транспонират бързо и ефективно европейските директиви, както и да приемат насърчителни мерки за поощряване на добрите компании и работници
- социалния диалог трябва да бъде засилен в тристранната си форма – чрез насърчаване на диалога с институциите на всички нива, както и чрез създаване на комитети за наблюдение за насърчаване на проекти и опити
- социалният диалог трябва да активира общи пътища за предприемачи и работници: информация, обучение, обмен на опит, съвместно определяне на модели и процеси

• социалният диалог може да действа ефективно за насърчаване на действия в областта на обучението и културата чрез дългосрочни кампании и инициативи, започващи от началния етап на образование.

Мнението на заинтересованите страни в Португалия

Преекспонирането на законодателството в Португалия (Европейските директиви и националните закони) може да се бъде преодоляно в някои случаи, свързани с отговорността за управлението на отпадъците. **Малките фирми са притеснени**, че не могат да отговорят на изискванията на законодателството, касаещо управлението на отпадъци, поради липса на ясна информация, подготовка и квалификация на техните служители, както и на ръководството.

Има няколко примера за компании, които вече прилагат екологични продукти, използвайки основните концепции за кръгова биоикономика за да оптимизират цикъла на производство и съществуване на техния продукт. Те оценяват не само икономическия аспект, но и социалната отговорност, с ясна преценка, че трябва да насърчават своите работници като дават смислен пример за опазване на околната среда.

Някои компании прилагат концепция, основана на анализа на цикъла на живот на продукта, например “продуктово попечителство” или компании, които са “попечители на своите продукти”. Тези самостоятелни инициативи или изисквания на пазара могат да насърчат по-отговорно мислене на компании и служители с ясното разбиране, че те допринасят за една по-зелена и кръгова икономика.

Колективното трудово споразумение в сектора е

публикувано през 2012 г. и понастоящем е остаряло. Необходимо е да се хармонизират професионалните категории в дървения сектор, както в цяла Европа, за да се извлече полза от динамиката в работата в Общия пазар и ясно да се определят уменията и развитието на кариерата. **Социалният диалог трябва да бъде засилен и подкрепен за да се превърнат настоящите предизвикателства във възможности, както за служители, така и за компании.**

Заинтересованите страни признават, че основната сила на социалния диалог е в превенцията на социални конфликти, както и възможността да се адаптират условията на труд. Също така, те са наясно, че е нужно да се направят промени в законодателството за да се подобри сферата на действие на колективните споразумения до нивата от преди кризисния период. Има и остра нужда **да се помирят глобалната икономика и защитата на социалните права.** За това често социалният диалог се прави на неформално ниво в някои компании, за да се ангажират работниците към по-висока информираност относно зелената икономика и влиянието, което тя може да има върху фирмата.

Има общ консенсус, че **съществува нужда от подобряване квалификацията на работниците**, чрез комбиниране на традиционното образование и специални обучителни курсова, както и да се подготвят за **новите предизвикателства и новите бизнес модели**, да се инкорпорира концепцията за кръгова биоикономика, която да се приема по интегриран начин. Друг важен аспект е нуждата от обновяване **на колективните споразумения** за да бъде по-конкурентен секторът.

Примери за зелен социален диалог

Търсенето и представянето на такъв вид примери, както на ниво ЕС, така и на национално ниво бе една от основните цели на този доклад. Бяха избрани четири примера, които предлагат зелен подход и същевременно имат компонент от социалния диалог.

ЕВРОПЕЙСКОТО СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ИЗЛАГАНЕТО НА ФОРМАЛДЕХИД представлява пример за споразумение на ниво ЕС, което очертава стратегия на социалния диалог и същевременно има елементи на сътрудничество и сравнение, които могат да се използват от отделните компании с активната роля на работниците.

СПОРАЗУМЕНИЕ НА ВТОРО НИВО, КАСАЕЩО ВЪГЛЕРОДНИТЕ ЕМИСИИ

Въпреки че касае производствен сектор, различен от дървения, този пример за второ ниво на преговаряне включва устойчиви цели – средство, което социалните партньори за разбрали, че е решаващо за конкретното приложение на устойчивите и включващи бизнес модели.

ОБУЧЕНИЕТО “КЪМ УСТОЙЧИВ БИЗНЕС, СЛЕДВАЙКИ ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО НА РАЗВИТИЕ НА ООН!” предлага модел за продължително обучение по корпоративни устойчиви цели, заложили благодарение на социалния диалог. Самото обучение има за цел прилагане на мерки, включващи работниците, управлението и заинтересованите страни.

SNUF® - ЕКО СЕРТИФИЦИРАН КОВЧЕГ, това е сертификационна схема, която работи в няколко направления за насърчаване на сътрудничеството между социалните партньори, целящи добри условия на труд на всички нива заедно със сътрудничество за по-чувствителна към околната среда продукция.

01

СТРУКТУРА НА СЕКТОРА, ПРАВНА РАМКА, КЛЮЧОВИ УЧАСТНИЦИ

Част 1 на докладът съдържа: резюме на социо-икономическата и правната рамка на дърводобивния и дървообработващия сектор, както и препратки към основните политики и ключови участници с акцент на въпросите за устойчивостта.

С оглед на фокуса на проекта се обръща специално внимание на устойчивостта на околната среда от една страна и на социалния диалог от друга.

Тази част е разработена като основен информативен документ за всички заинтересовани към проекта: работодателски организации и синдикати. Тя визира и други дейности по проекта, а освен това е основа за навлизане в темата и изготвяне на последващи изводи.

Анализът е извършен въз основа на събрана от партньорите информация на ниво ЕС, България, Италия и Португалия.

> 1.1. Сектор дърводобив и дървообработване в ЕС

1.1.1. Сектор дърводобив и дървообработване в ЕС

Структура на сектора, основни характеристики и икономически данни

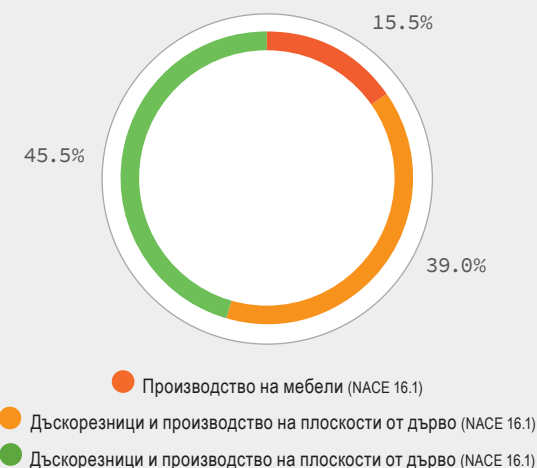
Дърводобивът и дървообработващата промишленост в ЕС са комплексни и силно зависещи от работната ръка сектори. По брой предприятия те заемат трето място сред най-големите производствени сектори в ЕС (170.000), следвани от мебелното производство (120.000). Само в дърводобивния и дървообработващия сектор са заети 1 милион работници, които допринасят с 133 млрд. евро към БВП на ЕС (2017). Добавяйки мебелния бранш, работната сила нараства до почти 2 милиона човека, а годишният оборот – на 243 млрд. евро. Двете индустрии обхващат голям брой МСП, които са основно разположени в селски райони.

Дърводобивните и дървообработващи предприятия са доста различни, тъй като са специализирани в широка гама от продукти и в различни етапи на обработка на дървения материал по веригата за доставка. Те включват: дъскорезници, производители на плоскости, производители на изолационни материали, производители на подови покрития, производители на производни продукти, винил, дограма, материали за строителството, палети, опаковки и много други.

През 2016 г. производствената стойност на

дървообработващата и мебелната промишленост възлиза на 221 млн. евро. Разделението на подсектори е показано на фиг. 1 по-долу.

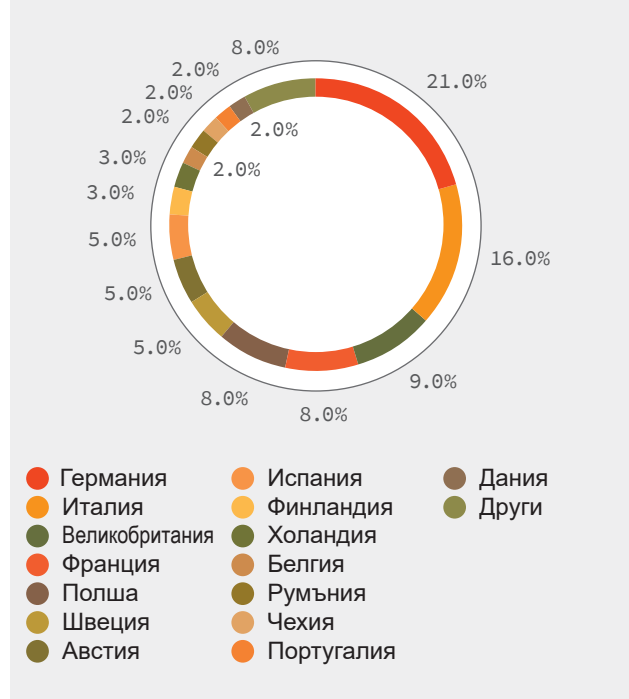
Фиг. I.1
Разпределение по сектори
NACE – 2016 г.
Източник: Eurostat

01

Германия, Италия, Великобритания, Франция и Полша са страните със силно развита дърводобивната и дървообработващата индустрия, но секторът е важен за икономиката на целия Европейски съюз.

Фиг. 2.
Производство 2016 – дял по страни,
членки на ЕС (NACE 16+31).
Източник: Eurostat.

Около 35% от продукцията на сектор дърводобив и дървообработване се изнася, със силен превес на вътрешно общностната търговия, която формира 70% от общия износ, докато мебелният сектор реализира 22% от продукцията си извън ЕС. Общата стойност на износа на страните ЕС-28 на дървени и мебелни изделия възлиза на почти 33 млрд. евро през 2016 г., докато вносът от страни, извън ЕС е 34 млрд. евро. Мебелите представляват почти 73% от вноса на ЕС на дървени изделия /2016/.

Цялостното представяне на сектора е силно повлияно от икономическата среда в световен мащаб и по-специално от достъпа до суровини, от страна на доставките и развитието на строителството – от страна на търсенето.

Основни източници на политики, регулативна и правна рамка

Дърводобивният и дървообработващият сектор активно допринасят за постигането на ключовите политически приоритети на ЕС, като намаляването на парниковите емисии съгласно Парижкото споразумение и прилагането на Европейска кръгова биоикономика, същевременно създавайки нови работни места и заетост.

На национално, международно ниво и на ниво ЕС съществува широка правна и политическа рамка. Скорошно проучване¹, изготвено по поръчение на Европейската комисия показва, че съществуват 245 документа, които регулират горския сектор на ниво ЕС, пряко или индиректно.

Следва кратко резюме на най-приложимите политики.

- Политика за селското и горското стопанство:

Горската стратегия на ЕС, ревизирана през 2013 г., обхваща цялата верига и осигурява ключова основа за разработването на други, свързани с горите политики на ЕС. Стратегията, която има доброволен характер, набляга на важността на устойчивото управление на горите, приносът на горския сектор за развитието на селските райони, създаването на повече работни места и глобалната отговорност към горите.

- Политика за промени в климата и енергетиката:

Тази област влияе пряко върху сектора. Енергийната и климатична рамка 2030 поставя конкретни цели за подобряване на енергийната ефективност на ЕС поне с 32.5% и за повишаване на възобновяемата енергия до поне 32% от крайното потребление на ЕС до 2030 г. и за намаляване поне с 40% на парниковите газове спрямо нивата през 1990 г. Постигането на целите за възобновяемата енергия за 2020 г. и 2030 г. директно ще повлияе на добива на дървен материал, тъй като конкуренцията между различните ползватели на дърво / енергия и материал / ще нарасне заедно с натиска върху горските ресурси. Регламентът на ЕС за използването на земята и горите /LULUCF/ инкорпорира парниковите емисии и отпадъци, свързани със селското и горското стопанство в Климатичната рамка на ЕС 2021-2030.

- Политика за околната среда:

ЕС се бори с изсичането и повреждането на горите: Планът за действие на ЕС за влизане в сила и съблюдаване на закона за горите /FLEGT/ бе създаден през 2003 г. Той има за цел предотвратяване внасянето на незаконен дървен материал в ЕС, подобряване предлагането и доставките на законно добит такъв и повишаване на търсенето му от отговорно управлявани горски масиви. Регламентът на ЕС за дървения

1. Rivera León, L., Bougas, K., Aggestam, F., Pülzl, H., Zoboli, E., Ravet, J., Griniece, E., Vermeer, J., Maroulis, N., Ettwein, F., Van Brusselen J. & Green, T. 2016. An assessment of the cumulative cost impact of specified EU legislation and policies on the EU forest-based industries. Brussels: DG GROW

01

материал (ЕС 995/2010) забранява предлагането на незаконно добит дървен материал и изделия от него на пазара на ЕС.

- Политики за заетост:

Компетентността в тази област е на ниво държава и европейските политики поставят минимални стандарти, които имат отношение към дървообработващия и мебелен сектор в Общността.

- Политики за продукта:

Продуктовата политика на ЕС има за основна цел подсигуриране здравето и сигурността на потребителя. Регламентът за строителните материали и продукти задава условията за продажбата им и използването на CE маркировка (Регламент ЕС 305/2011).

Наскоро Европейската комисия разглежда **Европейската зелена сделка** като нова „стратегия за растеж“ на ЕС². Пакетът включва политики и законодателни предложения, чиято основна цел е неутралност към климата, разграничаване на растежа от използването на ресурсите и опазване на природата, всичко заедно по справедлив и приобщаващ начин. При обявяването на Зелената сделка се споменават основно горите със силен акцент на опазването и възстановяването им, но не се обръща внимание на възможностите, които предлагат горския и свързаните с него сектори. Те са разписани в **концепцията за кръговата биоикономика**. Следват някои ключови обосновки:

- Пълният потенциал на горския сектор, който да влияе положително на климата, може да се развие ако се вземат предвид растежа на горите и добиването на дървен материал като начин за 1/преработване на въглерод и 2/складиране на въглерод и ефекта на заместване на дървените продукти. **Сградите**

от дърво са ключови за декарбонизацията на строителството: 1 куб.м. дървен материал складира почти 0.9 т. въглероден диоксид и позволява запазване средно на още 1 тон въглероден диоксид, в сравнение с други функционално еднакви материали;

- **Горската биоикономика и кръговата икономика са тясно свързани.** Дървото е възобновяем източник. Дървеният материал се обработва ефективно, като остатъчните продукти и отпадъци могат да се използват за суровини за производство на други дървени изделия или енергия. Той може да се използва отново и да се рециклира: например в сектор дървени опаковки дървените палети се поправят и използват отново, като това вече е установена стандартна практика;

- **Биоикономиката създава работни места и растеж в селски, крайградски и градски райони:** 170.000 компании в ЕС принадлежат на дървообработващата индустрия. Те осигуряват работа на 1 млн. работници и имат принос към икономиката 142 млрд. евро. Горският сектор като цяло представлява около 420.000 предприятия с общ оборот над 520 млрд. евро и около 3,5 млн. работници.

Като част от „Пакета за Зелената сделка“ Европейската комисия публикува и обновен **План за действие за кръговата икономика** на 11 март 2020 г.³. Представянето му съдържа елементи, касаещи дървообработващия сектор както следва:

- Той представя Законодателна инициатива за политика за устойчив продукт (2021), с която да се разшири Директивата за екодизайн извън енергийните продукти и да се приложи към приоритетни продуктови групи включително мебелите – сектор тясно свързан с дървообработването.

- Той представя Стратегия за устойчиво изградена околна среда (2021), която ще включва обновени

правила съгласно Регламента за строителните продукти;

- Той признава ролята на дълготрайните дървени изделия като природни решения за складиране на въглерод, отнет от атмосферата чрез фотосинтеза.

Сред главните институции и центрове за проучвания трябва да споменем **Европейския горски институт** и **Европейския съвместен център за проучвания**, както и **Центъра за знания в биоикономиката**, основан през 2017 г.

1.1.2. Социален диалог

Европейският социален диалог в дърводобива и дървообработването включва дейностите по Статистическата класификация на икономическите дейности в Европейската общност NACE (Rev. 2) код 16, и по-точно рязане на дърво и производство на дървени, коркови, сламени продукти и такива от плоскости. Секторните социални партньори са Европейската федерация на работниците в строителството и дърводобива (EFBWW – организация на работниците) и Европейската конфедерация на дърводобивната и дървообработващата промишленост (CEI-Bois – работодателска организация.)

Сферите на дейност на социалните партньори включват индустриална политика, включително иновативни дейности, демографски промени и устойчиво развитие, професионално образование и обучение, здравословни и безопасни условия на труд.

Подсилването на индустриалните политики и **„озеленяването“ на икономиката са сред**

2. COMMUNICATION COM (2019) 640 final - The European Green Deal

3. Communication COM (2020)98 final, "A new Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe"

4. Work Programme for the Sectoral European Social Dialogue of the Woodworking Industries 2018-2019

01

приоритетите, идентифицирани от социалните партньори за периода 2018-2019⁴. Основните инициативи на ниво ЕС в тази област включват мониторинг и последващи политики за мобилизиране на сектор дърводобив и дървообработване, политика за възобновяемата енергия и кръговата икономика.

В допълнение две скорошни инициативи разглеждат специфични проблеми, свързани с индустриалните отношения чрез съвместен подход работодатели-работници. Съвместен проект между CEI-Bois / EFBWW и Европейската федерация за плоскости /EPF/, подкрепян от Европейската комисия и фокусиран върху Перспективите и предизвикателствата пред дървообработващия сектор в Европа⁵, който е представил практични предложения на компаниите и работниците от сектора. Като резултат от първата част на проекта е сключено **споразумение между EFBWW и EPF за разработване на “Наръчник” за формалдехида⁶**, чиято цел е да се приложат ограниченията, препоръчани от Европейския научен комитет за граничните стойности на професионалната експозиция в производството на панели от дърво и по този начин да се увеличи защитата на работниците в Европа. Втората част от проекта е насочена към това как секторът да бъде по-атрактивен за работниците. Втората инициатива касае сигурността на работното място: **“Европейската конференция за дървесен прах”**, организирана в сътрудничество с европейските социални партньори. Това е форум за обмен на информация и добри практики при прилагането на новите гранични стойности за излагане на дървесен прах заложи в Директивата на ЕС 2017/2398.

5. Grant Agreement VS/2017/0021

6. Детайлна информация за споразумението е включена в част 3 от настоящия доклад.

7. IPCC, 2018: Global warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H. O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J. B. R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M. I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, T. Waterfield (eds.)]. In Press.

8. “Европейската устойчива биоикономика е необходима за изграждане на въглеродно неутрално бъдеще, следвайки Климатичните цели на Парижкото споразумение. Например, в строителния сектор дървените елементи предлагат огромни ползи, както и отлични икономически възможности. Проучванията показват, че сграда, построена с 1 тон дърво вместо с 1 тон бетон може да намали емисиите на въглероден диоксид средно с 2.1 тона за целия живот на продукта (включително използване и изхвърляне като отпадък)”. Стратегия на ЕС за биоикономиката 2018, стр. 5.

9. Доклад на Европейската агенция за околната среда No 8/2018. Кръговата икономика и биоикономика. Партньори за устойчивост

1.1.3. Устойчива и кръгова биоикономика

Парижкото споразумение за климата и Устойчивите цели за развитие задават основните дейности за справяне с настоящите предизвикателства за устойчивост. От друга страна, потвърдено и от скорошен доклад на Международната конвенция за защита на растителния свят IPPC⁷, увеличение на глобалната температура на въздуха с повече от 1.5° C спрямо нивата на пред индустриалния период ще предизвикат опустошителни промени в живите екосистеми на планетата. Тенденцията за увеличаване населението на земята и повишаване на стандарта на живот, спрямо най-богатите нации, превръща в предизвикателство постигането на обратен ефект върху планетата с настоящия икономически модел на развитие. Развитието на кръговата биоикономика се приема все повече като част от отговора на тези предизвикателства и дърводобивният и дървообработващият сектор имат своята роля в този процес.

Като отговор на гореспоменатите икономически предизвикателства и тези, свързани с околната среда и обществото, **ЕС оповести в края на 2018 г. актуализирана Стратегия за биоикономиката, изготвена за пръв път през 2012 г.** Целта бе „да се разшири прилагането на устойчива европейска биоикономика за да се увеличи нейния принос към Програмата 2030, Устойчивите цели за развитие и Парижкото споразумение /за промяната на климата/, следвайки целите, поставени по-рано от Плана за

действие за кръговата икономика /Circular Economy Action Plan (2015).

Холистичният подход към кръговата биоикономика означава да се намали зависимостта от изкопаеми горива за производството на енергия и индустрията и намаляване използването на други ограничени ресурси за сметка на повече възобновяеми и биологични ресурси. Те изискват по-малко енергия и водят до по-малко вредни емисии при производство, използване и складиране от функционалните им еквиваленти, а също и могат да се възстановяват, рециклират и използват отново.

Дървената стойностна верига е в основата на този преход: тя започва с устойчиво добивани суровини, следва високо ефективна обработка на ресурсите, осигуряваща множество дървени изделия с много приложения. Допълнително, странични продукти като дървесен прах, стърготини и др. могат да се използват за производство на още по-голям брой продукти или като източник на възобновяема енергия. На практика всички дървени продукти могат да се използват отново и да се рециклират. Този факт се цени все повече от заинтересованите страни и институциите, особено от Европейската комисия⁸

Кръговият цикъл и ресурсната ефективност играят ключова роля в развитието на биоикономиката основана на горите, тъй като подпомагат за намаляване на натиска към горите заради търсенето на биомаса⁹. Трябва да се създаде повече синергия, за да може секторът да се справи с някои предизвикателства

01

в процеса на преход. Приоритетните действия включват:

- Увеличаване използването на дървен материал от **устойчиво отглеждани гори**;
- Увеличаване ресурсно ефективното използване на биомаса и добавяне на стойност за дървообработващата индустрия чрез разработване на **нови продукти от остатъци от обработката на дърво**;
- Удължаване **трайността** на изделията, произведени от дърво чрез обработване с технически материали, които същевременно позволяват пълно рециклиране на продукта;
- По-голямо приложение на дървен материал в строителството. В допълнение към по-горе споменатите преимущества за събиране на енергия и въглерод, дървото предлага възможността за намаляване общото използване на материала и като резултат генериране на по-малко отпадъци в строителния сектор, което води след себе си проучване за преодоляване на останалите технически и административни бариери, както и обучение за техническите характеристики на различните видове дърво;
- Подобряване на дизайна на продуктите, който **да позволява демонтаж и ремонт** с биотични и абиотични материали (за мебели или строителни продукти);
- Представяне на **схеми за обновяване и ремонт** на продукти с определен живот, като мебелите.

1.1.4. Устойчива, кръгова биоикономика и социален диалог

В продължение на предходния параграф, дървообработващата индустрия вече е важен участник в прехода към биоикономика и се очаква да запази тази роля през следващите десетилетия. Същевременно

нейният потенциал за растеж зависи от наличието на способна работна ръка. Например, 53% от работниците в дърводобивната индустрия във Великобритания са на възраст повече от 40 години и се очаква голям недостиг на знания ако броят на ново наетите остава на настоящото ниско ниво¹⁰.

Инициативите на социалния диалог, насочени към засилване на сътрудничеството между социалните партньори по теми като сигурност на работното място, са ключови за подобряване атрактивността на сектора: споразумението за експозицията на формалдехид бе постигнато преди съставянето на Европейска регулаторна рамка по темата, което доказва, че социалните партньори са насочени към намиране на решения. **Съвместните действия за запазване на уменията и привличане на млади работници** са предпоставки за оцеляването на индустрията за в бъдеще и допринасят за приноса ѝ към устойчивото икономическо развитие.

От друга гледна точка, иновациите, които съпътстват прехода към биоикономика ще изискват **нови умения**. Например, модерните дъскорезници са високо механизирани, технологични и ефективни. Лазери насочват дънерите към резачките, които разрязват с много висока скорост, скенери определят как да оптимизират разрезите на отделните дървени части, високоскоростни дигитални камери и сензори повишават прецизността. Тези машини позволяват на дъскорезницата да оптимизира получения дървен материал от едно дърво и да минимизира отпадъците. Преминването към механизация и компютризиране изисква актуално обучение и умения за работната сила. **Систематичната промяна трябва да бъде**

адресирана в професионалното обучение и образованието на всички нива (ЕС, национално, регионално). Европейският социален диалог може да предостави подходяща платформа за справяне с предизвикателството благодарение на съвместни усилия от страна на социалните партньори.

Позицията на EFBWW

Следва обобщение на интервю с Ролф Геринг, политически секретар, отговарящ за сигурността и здравето в горския, дърводобивния, дървообработващия и мебелния сектор в Европейската федерация на работниците в строителството и дървообработващия сектор (EFBWW). Според г-н Геринг, кръговата биоикономика е тема с нарастващо значение в рамките на Европейския социален диалог. Има няколко възможности за социалните партньори от ЕС да подкрепят и да допринесат за кръговия преход на сектора. На първо място, европейските социални партньори могат да предоставят на своите членове актуална информация относно развитието на политиките и законодателството на ниво ЕС и да създадат информираност и заинтересованост в съответните фирми от бранша. На второ място, те могат да участват в общи социални инициативи, които целят принос към процеса на взимане на политически решения и да осигурят релевантност между определените политики и финансиращи програми, като тези за проучвания и иновации, и най-спешни нужди на сектора. На трето място, те са платформа за споделяне на добри практики. В тази връзка, необходимо е промотирането на повече инициативи за да се привлече внимание на регионално и национално ниво към общи за ЕС практики.

10. Miller McKenzie, Presentation to the Perspectives & Challenges of the Woodworking Industries in Europe Lisbon, 30th November 2018.

01

Библиография

- Устойчива биоикономика за Европа. Засилване връзката между икономика, общество и околна среда. Обновена стратегия за биоикономика, 2018 Комюнике на ЕК към Съвета и ЕП - Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT) – Предложение за Европейски план за действие, COM/2003/0251 final.
- Комюнике от ЕК Нова Стратегия за горите на ЕС: за горите и свързаните с горите сектори, COM/2013/0659 final
- Работен документ на ЕК – План за свързаните с горите индустрии (дървообработване, мебелно производство, производство и конвертиране на хартия и пулпа, печатна индустрия), SWD (2013) 343 final
- Комюнике от ЕК до ЕП, Съветът, ЕИСК и Комитета на регионите План за действие на ЕС за кръговата икономика COM/2015/0614 final
- Комюнике от ЕК до ЕП, Съветът, ЕИСК и Комитета на регионите Устойчива био икономика за Европа: Засилване на връзката между икономика, общество и околна среда COM/2018/673 final
- Доклад на Европейската агенция за околна среда No 8/2018. Кръговата икономика и био икономика. Партньори за устойчивост
- IPCC, 2018: Глобалното затопляне с 1.5°C. Специален доклад на IPCC относно влиянието на глобалното затопляне с 1.5°C над пред индустриалните нива и свързаните глобални парникови емисии, в контекста на засилването на световния отговор за справяне с климатичните промени, устойчивото развитие и опитите за премахване на бедността [V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H. O. Pörtner, D. Roberts, J. Skeea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors,

- J. B. R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M. I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, T. Waterfield (eds.)]. In Press.
- Miller McKenzie, Презентация на перспективите и предизвикателствата на дърводобивната и дървообработваща промишленост в Европа, Лисабон, 30 ноември 2018 г.
- Доклад от ЕК до ЕП, Съвета, ЕИСК и Комитета на регионите Напредък в прилагането на Горската стратегия на ЕС 'Нова Горска стратегия на ЕС: за горите и горския сектор', COM/2018/811 final
- Регламент (EU) 2018/841 – за включването на емисиите и поглъщанията на парникови газове от земеползването, промените в земеползването и горското стопанство в рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г. и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013 и Решение № 529/2013/ЕС
- Регламент (EU) No 305/2011 на Европейския парламент и Съвета от 9 март 2011 г. полагащ хармонизирани условия за предлагането на пазара на строителни продукти Директива 89/106/ЕЕС
- Регламент (EU) No 995/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно задълженията на операторите, които предлагат дървен материал и дървени изделия на пазара – известен като Регламента за дървен материал на ЕС /EUTR/, който задължава търговията на незаконно добит дървен материал и изделията от него да отговаря на три ключови изисквания
- Rivera León, L., Bougas, K., Aggestam, F., Pülzl, H., Zoboli, E., Ravet, J., Griniece, E., Vermeer, J., Maroulis, N., Ettwein, F., Van Brusselenm J. & Green, T. 2016. Оценка на кумулативното въздействие на определени европейски правни документи и политики върху горските индустрии в ЕС. Брюксел: DG GROW.

01

> 1.2. Сектор дърводобив и дървообработване в Италия

(автори: Centro Studi G. Tagliacarne и Confapi)

1.2.1. Сектор дърводобив и дървообработване

Структура и икономически данни

В Италия активните предприятия в "дървената верига на доставки" /включваща дървената индустрия - ATECO 16.29.1 и производството на мебели - ATECO 31.01/ са 51,933 (към 31.12.2018 г.) или 1.01 % от общия брой на активните фирми, с регионална тежест от около 2.25 % във Валле д'Аоста, до 0.62 % в Лацио. В Северозападна Италия (областите Емилия-Романя, Фриули-Венеция Джулия, Трентино-Алто Адидже и Венето) компаниите от сектора са 1.37% от общия брой.

Придадената стойност от цялата дървена верига на доставки (повече от 11 млрд. евро през 2016 г.) представлява 0.77% от националната и нараства с 0.01 % въпреки намаляването на броя на активните в тази област компании. Провинциите, в които дърводобивният и дървообработващият сектор са по-активни са Монца и Брианца (3.04%), Пезаро и Урбино и Комо (3.01% респективно).

По отношение на добавена стойност и заетост, сектор мебелно производство се представя по-добре. Добавената стойност е повече от 7 млрд.

евро спрямо 4,670 млрд. евро от компаниите, които обработват суровината. В дървения сектор са заети 214,561 човека. Все пак, в този сектор се наблюдава известно намаление, като работната сила в него през 2012 г. е 6.53% от общата за страната, а през 2016 г. - 5.86%. **Производството на мебели е най-важният сектор от гледна точка и на брой заети - 142,036 работници и добавена стойност за един работник, която нараства от 44,000 евро през 2011 г., до близо 49,000 евро през 2016 г.**

Инвестициите в материални активи са се увеличили въпреки свиването на цялата предприемаческа система в дървения сектор (+ 0.13 %). През 2016 г. те представляват 1.48% от общите инвестиции. **Сектор мебелно производство увеличава своите нематериални инвестиции:** през 2016 г. те са 0.83% от общия обем инвестиции, в сравнение с 0.64% с инвестициите на дървопреработващите компании. В мебелния сектор износът е 2.12% от общия за страната през 2018 г., на стойност 11 млрд. евро, в сравнение с 0.41% износ на дървопреработващите компании.

01

Фиг. 1:

Дървен сектор, Италия – брой на предприятията и техният процентен принос за общата икономика по региони към 31 декември 2011 г. и 2018 г.

Източник: Centro Studi G. Tagliacarne, въз основа на данни от Unioncamere - Infocamere

Регион	Unit			Unit		
	Брой компании в дървения сектор	Общ брой компании	% на компаниите от дървения сектор	Брой компании в дървения сектор	Общ брой компании	% на компаниите от дървения сектор
Северозападен	17.029	1.400.183	1,22	13.566	1.347.992	1,01
Североизточен	17.387	1.084.682	1,60	14.020	1.026.938	1,37
Централен	13.126	1.074.899	1,22	10.479	1.075.720	0,97
Южен и острови	17.998	1.715.751	1,05	13.868	1.700.093	0,82
Общо за Италия	65.540	5.275.515	1,24	51.933	5.150.743	1,01

Figure 2:

Дървен сектор, Италия – Икономически стойности и заетост (2016); износ (2018)

	Дървена индустрия (Ateco code 16)	Мебелно производство (Ateco code 31)	Общо за дървената верига на доставки	Общо за икономиката на страната	% Дървена индустрия	% Мебелно производство	% Дървена верига на доставки
Добавена стойност (хил. евро) 2016	4.670.556,00	7.027.734,00	11.698.290,00	1.516.345.260,00	0,31	0,46	0,77
Наети лица 2016	111.923,00	142.036,00	253.959,00	24.809.499,00	0,45	0,57	1,02
Заплати (хил. евро) 2016	2.245.011,00	3.949.240,00	6.194.251,00	668.152.432,00	0,34	0,59	0,93
Възнаграждение на един работник (евро) 2016	20.058,53	27.804,50	24.390,75	26.931,31			
Добавена стойност от един работник (евро) 2016	41.730,08	49.478,54	46.063,70	61.119,54			
Приход /хил. евро/ 2016	12.941.676,00	21.647.306,00	34.588.982,00	2.950.803.271,00	0,44	0,73	1,17
Стойност на продукцията (хил. евро) 2016	12.968.646,00	22.004.012,00	34.972.658,00	2.181.546.750,00	0,59	1,01	1,60
	Дървена индустрия (Ateco code 16)	Мебелно производство (Ateco code 31)	Общо за дървената верига на доставки	Общо за икономиката на страната	% Дървена индустрия	% Мебелно производство	% Дървена верига на доставки
Брутен оперативен марж (хил. евро) 2016	1.560.268,00	2.189.625,00	3.749.893,00	345.752.035,00	0,45	0,63	1,08
Закупуване на стоки и услуги (хил. евро)	9.259.910,00	15.756.563,00	25.016.473,00	2.234.178.679,00	0,41	0,71	1,12
Общи инвестиции в материални активи (хил. евро) 2016	462.259,00	789.911,00	1.252.170,00	91.001.217,00	0,51	0,87	1,38
Общи инвестиции в материални активи на един работник (евро) 2016	4.464,33	5.880,51	5.264,05	5.647,76			
Износ (хил. евро) 2018	1.893.880,92	9.829.400,07	11.723.281,00	462.898.983,41	0,41	2,12	2,53

01

Законодателство

Многогодишния закон за разходите в селскостопанския сектор (Law 752/1986) е първият нормативен документ в горския сектор в Италия. Той представя гората като възобновяем източник с различни функции, включително производството на дървен материал. Регламентът на Общността 269/1979 и по-скорошните - 1094/1988, 1096/1988, 867/1990, включително регламент 2080/1992, също се прилагат, като последният доведе до реформа на Общностната селскостопанска политика, която превърна горския и селскостопанския сектор в едно цяло. Тези документи са предназначени изключително за горския сектор и предлагат политики, насочени към подобряване и поддържане на горските насаждения. В последствие бе въведен и Регламент 1257/1999, който играе ключова роля за устойчивото управление на природните ресурси.

Промяната на **Част V от Конституцията** поставя задължението за защита на околната среда в компетенциите на държавата и възлага управлението на горите на Регионите. Държавната регионална конференция е ратифицирала споразумението за **Рамковата програма за горския сектор**, която има за цел насърчаване устойчивото управление на горите и защита на териториите, както и избягване на контрастната промяна на климата чрез активизиране и засилване на продуктивния аспект на горската верига на доставки.

През 2006 г. чрез своя **План за действие в горския сектор**, ЕС постави четири цели, които да постигне за период от 10 години: защита на околната среда,

засилване на конкурентоспособността на веригата гора - дървен материал - продукти от дърво, подобряване на социалните и икономическите условия за работниците и засилване на научните изследвания в областта. През 2018 г. бе приет **Консолидираният закон за горите и горските вериги на доставка** (Законодателен декрет **номер 34**), според който, в съответствие с Европейското законодателство, горското наследство се реорганизира като част от националния капитал и като актив от обществен интерес. Консолидираният закон насърчава устойчивото управление на горското наследство за да се прилага то чрез продуктивно използване и защита на биоразнообразието.

Организации, подкрепящи сектора

Следва неизчерпателен списък на организациите, подкрепящи сектора:

- Catas, лаборатория за тестване и анализ в областта на дървената и мебелната промишленост
- Centro di formazione legno-arredo (Обучителен център за сектор дървообработване и мебелно производство) в Ленате сул Севесо
- Cosmob Technology Centre – лаборатория и сертифициращ орган
- Istituto Alberi e Legname del CNR (Институт за дърветата и дървения материал към Националния съвет за изследвания)
- Istituto per la Valorizzazione del Legno e delle Specie Arboree (Институт за валоризация на дървото и дървесните видове)
- Polo per l'innovazione del settore legno-arredo POLM PALM Abruzzo (Иновационен пул за дървообработващия и мебелния сектор)
- SISEF, Società Italiana di selvicoltura ed ecologia

forestale (Италианско общество за горско стопанство и екология на горите).

1.2.2. Социален диалог

Италия има полиформена система на бизнес представителство. Фирмите могат свободно да се присъединяват към работодателски организации, които са подписали **национални колективни трудови договори** (съкращение на италиански език: CCNL) със синдикатите. Италианското законодателство определя CCNL като регулаторно средство, с което се регулират отношенията работодател - служител:

- Unital-Confapi http://www.apito.it/it/download/Circolare_rinnovo_CCNL_Unital_18042017.pdf;
- Federlegno-Arredo-Feneal-Filca-Fillea http://www.federlegnoarredo.it/ContentsFiles/ACCORDO_RINNOVO_CCNL.pdf;
- CNA Produzione- CNA Costruzioni-CNA-Confartigianato Legno e Arredo- Confartigianato Marmisti- Confartigianato Imprese-Casartigiani-CLAAI-Feneal-Filca-Fillea http://www.filleacgil.net/images/cannata/LAPIDEI/2014_CcnlLegnoLapideiArtigiani.pdf.

В Италия има три **асоциации, които представляват интересите на компаниите в дървения сектор**:

- Unital, Unione industrie Italiane Arredi Legno (Съюз на италианските производители на дървени мебели)
- Federlegno
- CNA and Confartigianato Legno e Arredo (Бизнес асоциация дърводобив, дървообработване и мебелно производство).

Синдикатите в дървения сектор са:

- FILLEA-CGIL – Италианска федерация на работниците

01

в дърводобивната, дървообработващата, строителната, добивната и свързани индустрии, член на CGIL
 - FILCA-CISL – Италианска федерация на работниците в строителството и свързани индустрии, член на CISL
 - FENEAL-UIL – Национална федерация на работниците в дърводобивния, дървообработващия, строителния и свързани сектори, член на UIL.
 Трите съюза са членове на Европейската федерация на работниците в строителството и дървения сектор (EFBWW).

Двустранни организации често се обединяват като израз на и в резултат от социалния диалог. Те са частни креации, съставени от синдикати и работодателски асоциации.

Социалният диалог включва:

- Съвместни наблюдатели
- Продължаващо обучение и създаване на съвместни организации за обучение, по примера на CCNL;
- Насоки за допълнително договаряне;
- Споразумения на второ ниво с избрани големи компании.

В този контекст е необходимо добавяне на информация, свързана със „зеления социален диалог“, както следва:

- Създаване на Индустиална двустранна организация (IBB) чрез CCNL в хранителния сектор - AIIPA, FAI- CISL, FLAI- CGIL, UILA- UIL споразумение с цел анализиране на инвестициите в проучвания за спестяване на енергия и суровини;
- Създаване на Национална обсерватория чрез CCNL за хартиения сектор, която проверява сигурността, екологичността и тенденциите за сортиране на отпадъци;
- Създаване на двустранна организация от CCNL за

секторите, свързани с цимент, варовик и мазилки, която се занимава с въпроси, свързани с кръговата икономика във всички 9 сектора за производство на строителни материали;

- Споразумение на второ ниво за работниците на Barilla SpA за подобрене на енергийната ефективност с 10% намаление на потреблението;
- Споразумение на второ ниво за работниците на Kraft Food Italia srl за редуциране на емисиите с 25% чрез намаляване на отпадъците и въвеждането на нови технологии за обработка.

Европейският проект за подкрепа на зеления социален диалог: **"BROAD Да изградим зелен социален диалог"**, воден от Italian Union Fillea CGIL в периода 2015 – 2017 г., е насочен към превръщане на строителния сектор в насърчаващ и промотиращ растежа и устойчивото развитие чрез социален диалог. В проекта участват синдикати от четири европейски страни; проучвателни центрове и работодателски организации с цел да формулират основни критерии за подкрепа на социалния диалог в зеленото строителство на европейско и национално ниво.

1.2.3. Устойчивост, биоикономика и кръгова биоикономика

Първият документ който подпомага разбирането на политическата и правна рамка е **Анексът за околната среда към Закона за стабилност от 2016 г.** Той касае: оценката на влиянието върху околната среда, управлението на отпадъците, синята икономика, превенция на хидрогеоложки смущения, устойчива мобилност и зелени обществени поръчки, правилата за насърчаване повторното използване на материали.

По-специално, "Чл. 206 (Програмни споразумения и договори за насърчаване покупката на продукти създадени от повторно използвани материали или обработени отпадъци и материали от разглобяването на комплексни продукти), гласи, че Министерството на икономическото развитие (MISE), със съгласието на Министерството на околната среда и защитата на сушата и морето (MATTM) може да сключва споразумения и програмни договори с компании, обществени организации или частни такива, търговски асоциации, асоциации на фирми, ангажирани в повторното използване, подготовка за повторна употреба и рециклиране и т.н. Той променя член 83 на Правен декрет 163/2006 добавяйки: *"... със стратегическата цел за по-ефективно използване на ресурсите и **кръгова икономика**, която насърчава опазването на околната среда и заетостта"*.

С декрет от 11 януари 2017 г. и промяна през юли 2019 г. приемането на **Минимални критерии за околната среда (CAM)** се прилага и при доставката и наемането на интериорно обзавеждане. Тези критерии са изисквания за околната среда, определени за различните етапи на процеса на закупуване в контекста на обществените поръчки, насочени към идентифициране на най-добрия дизайн, продукт или услуга от гледна точка на околната среда. Спазването на минималните критерии гарантира, че националната политика за обществените поръчки е включваща не само по отношение целта да се намали влиянието върху околната среда, но и за насърчаване на по-устойчиви, „кръгови“ продуктови и потребителски модели, както и разпространение на „зелената“ заетост.

Ясна насока към кръговата икономика се поставя чрез приемането на **пакета от Европейски директиви за отпадъците и кръговата икономика**, (в сила от 4

01

юли 2018 г.). Новите директиви за опаковките променят шестте правила на ЕС за отпадъците и са както следва: Директива (EU) 2018/851; Директива (EU) 2018/852; Директива (EU) 2018/849, Директива (EU) 2018/850.

Целта да се доведе до промяна към кръгова икономика е постигната чрез увеличаване на повторното използване и рециклиране на градския и специален боклук, с насърчаване на дейности като поправка и отдаване под наем. С приемането и прилагането на пакета от Европейски директиви за отпадъците и кръговата икономика, **Италия ще успее да постигне до 2025 г. европейската цел за 60% рециклиране** на градските отпадъци, към момента поставена като цел за 2030 г., чрез увеличаване на сортирането на отпадъци над 70% и връщане за повторна употреба и подготовка за втора употреба на полезен градски отпадък до 10%.

През октомври 2017 г., в отговор на ангажиментите, поети през септември 2015 г. за Програмата на ООН 2030 за устойчиво развитие, MATTM написа **"Национална стратегия за устойчиво развитие"** с основна цел да се подобрят социално-икономическите условия за живот в Италия. Тази национална стратегия споменава **кръговата и устойчивата на климатични промени икономика като нов модел за подражание.**

През юли 2017 г., след изготвянето на "Национална стратегия за устойчиво развитие", MATT и MISE представиха документ наречен **"Към кръгов икономически модел за Италия: рамково и стратегическо позициониране"**, последван от **"Кръговата икономика и ефективното използване на ресурсите – индикатори за измерване на кръговата икономика"** през май 2018 г., който е първото оперативно предложение за определяне

на италиански модел за измерване на "кръговата икономика".

Друг документ е **"Националната стратегия за умна специализация: насоки за развитие на кръговата икономика"**, който определя приоритетите за инвестиране в проучване, развитие и дългосрочни иновации за изграждане на конкурентни предимства и устойчив растеж.

В последния **Доклад Зелена Италия 2019**, изготвен от Fondazione Symbola и Unioncamere, Италия се посочва като европейски лидер в кръговата икономика и рециклирането на отпадъци. Въвежда се индикатор за степента на кръговост на икономиката според степента на използване на вторични материали спрямо суровините. Със 17.1% от общата консумация на вторични материали (включително биомаса и енергийни материали) **Италия се представя далеч над средното за Европа.**

Когато става въпрос за след потребителски дървен отпадък, **повече от 95% от дървения отпадък се предоставя на производителите на панели и плоскости за мебелната промишленост.**

Отново по отношение на биоикономиката през 2016 г. Председателството на Съвета на министрите насърчава **"Италианска стратегия за био икономика"** (източник: La bioeconomia in Italia: Un'opportunità unica per connettere ambiente, Economia e Società-Биоикономиката в Италия: уникална възможност за свързване на околната среда, икономиката и обществото), ангажирайки няколко министри, Агенцията за териториална кохезия и национални технологични клъстери за зелена химическа промишленост (SPRING)

и Клъстерите от агро и хранителния сектор (CLAN). Стратегията за биоикономика е част от процеса за приложение на Националната стратегия за умна специализация (national S3) и по-специално тематичните области "Здраве, храна и качество на живот" и "Умна и устойчива индустрия, енергетика и околна среда" и се прилага в синергия с "Италианската стратегия за устойчиво развитие" и нейните принципи. "Италианската стратегия за био икономика" (BIT) цели постигане на 20% увеличение на икономическите активности и работни места в италианската био икономика до 2030 г.

В страната целият сектор био икономика, включващ селско стопанство, горско стопанство, рибно стопанство, производство на храни и напитки, пулпа и хартиена промишленост, тютюневата промишленост, производството на естествени текстилни влакна, биофармацевтиката и производството на био енергия, достига оборот от 250 млрд. евро през 2015 г., с около 1.7 млн. работници.

Италия играе ключова роля в био индустрията и е лидер в **химическата промишленост, основана на биологични ресурси.** В този контекст са направени важни частни инвестиции и са осъществени значителни проекти за превръщане на индустриални бази в **био рафинерии за производството на органични продукти, по-специално био химически продукти от възобновяеми ресурси.**

В тази връзка, италианската верига за доставки има граници: обработеното дърво се превръща в някои традиционни продукти с ниска стойност, докато био-строителството предлага доста по-голяма гама от възможности за оползотворяване на дървения материал.

01

Направен е подробен доклад за степента на приемане на 17-те цели на Програма 2030 на национално ниво **"Закон за бюджета и устойчивото развитие. Анализ на мерките и условията в Италия в отговор на 17-те цели от Програма 2030**, от ASviS, на годишна база. **Закон 163/2016 – Реформа на Закона за бюджет** – въведени са 12 индикатора за устойчив и справедлив живот в цикъла за икономическо и бюджетно планиране. Те са избрани от рамката Bes - Sustainable Economic Welfare.

През май 2019 бе издаден декрет съдържащ схема за регулиране на "крайния отпадък" за рециклиране на пелени, използвани санитарни продукти, модифицирани през ноември 2019 г. от закон 128 (2.11.2019) за да подкрепи екологичността и да се избегне създаването на 900 хиляди тона отпадък годишно.

Предвижда се изготвянето в бъдеще на декрет за крайния отпадък в областите – рециклиране на автомобилни гуми, хартия и картон, смесена пластмаса и строителни материали.

През 2019 г. Декретът за климата, който представя стълб от Новата зелена сделка – заедно със Закона за бюджета, Анекса за околната среда към Закона за опазване на морето, осигурява одобрението на Националния стратегически план.

Важни инициативи за подкрепа на устойчивата и кръгова икономика са:

- Фестивал за устойчиво развитие - <http://festivalsvilupposostenibile.it/2019/>
- Инвестиционен форум BioItaly
- Европейска платформа за ангажираните в кръговата икономика (ECESP) създадена от ICESP - <https://www.icesp.it>

[icesp.it](https://www.icesp.it)

- Forum nazionale sulla bioeconomia delle foreste (Национален форум за горска биоикономика).

Ангажирани участници като институции, агенции, асоциации, организации са:

- Министерство на околната среда, сушата и морето - <https://www.minambiente.it>
- Министерство на икономическото развитие - <https://www.mise.gov.it>
- Fondazione per lo Sviluppo Sostenibile (Фондация за устойчиво развитие) - <https://www.fondazionesvilupposostenibile.org/>
- Мрежа за кръгова икономика - <https://circulareconomy.network.it>
- Asvis - Alleanza Italiana per lo Sviluppo Sostenibile (Италиански алианс за устойчиво развитие) - <http://asvis.it>
- Fise Unicircular, Асоциация на предприятията в кръговата икономика - <http://www.unicircular.org>
- CONAI - Consorzio Nazionale Imballaggi - <http://www.conai.org>
- Rilegno - <http://www.rilegno.org>

Rilegno е консорциум за събиране, възстановяване и рециклиране на дървени отпадъци. Той работи с Conai system (Национален консорциум за опаковките) и има задача да гарантира постигането на целите, заложи в закона за общото възстановяване на използваните дървени опаковки като палети, кутии, решетки, скари и макари за кабели, идващи от разделното събиране с източник общинските администрации и чрез събирането от частни оператори в различни производства и големи дистрибутори.

Rilegno извършва дейности като: намаляване производството на отпадъци, събиране, възстановяване (извличане на суровини от събрания боклук),

рециклиране и повторно използване.

През 2019 г. в Италия от 3,165,000 тона произведени дървени опаковки, над 1,967,000 тона са възстановени и рециклирани (над 62%).

Устойчивост на дървения и мебелния сектор¹¹

Сред фирмите, произвеждащи дървени мебели, които са направили зелени инвестиции (в периода 2012-2014), 23.4% отбелязват увеличение на оборота. При компаниите, които не са правили инвестиции този дял е само 17.6%, с разлика от +5.8 % в полза на направилите инвестиции. 37.2% от инвестиралите компании изнасят своите продукти, а от тези, които не са инвестирали допълнително 22.4% правят износ (разликата е 14.8%). 23.1% наемат нови служители, спрямо 10.1% от фирмите, които не са правили инвестиции. Зелените инвестиции стимулират иновациите: 30.4% от фирмите, които са направили такива инвестиции са разработили нови продукти или услуги, докато само 18.0% от останалите успяват в това начинание (+12.4 % разлика).

Конкурентоспособността на зеления избор (енергийна консумация, намаляване производството на боклук и вредни емисии в атмосферата). По отношение консумацията на електричество, мебелният сектор в Италия се представя най-добре в Европа. Друг важен елемент са въздушните емисии, които за този сектор показват намаление 2013 г. спрямо 2008 г.: намалението от 46.3% е три пъти повече от средната стойност за ЕС (-13.7%) и при всички случаи е много над първите 10 страни в Европа (-17.6%); 30.7% от компаниите

11. Цитат от: The Made in Italy dwells in the future, Symbola Foundation and FederlegnoArredo 2016

01

в сектора са направили „зелени“ инвестиции. Те са ориентирани към: намаляване на консумацията 58.1%; производствения процес 29.0%; продукти 12.8%.

В доклада, изготвен от Фондация Symbola, десетте иновационни линии, които определят италианската кръгова икономика са:

1. ЕКОДИЗАЙН (използване на биоматериали, нови ре-инженерингови и възстановителни услуги);
2. ТРАЙНОСТ (механична трайност, сигурност, издръжливост);
3. ВЪЗМОЖНОСТ ЗА РАЗГЛОБЯВАНЕ НА СЪСТАВНИ ЧАСТИ (възможност за смяна на части);
4. ИНОВАТИВНИ БИОМАТЕРИАЛИ И СУРОВИНИ (напр. био полимери от ,рициново масло);
5. ВЪЗОБНОВИМИ И СЕРТИФИЦИРАНИ МАТЕРИАЛИ (от устойчиво управлявани гори; използване на материали, отговарящи на марките PEFC и FSC);
6. РЕЦИКЛИРАНИ МАТЕРИАЛИ;
7. НАМАЛЯВАНЕ НА ЗАМЪРСЯВАЩИТЕ СУБСТАНЦИИ

8. ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ;
9. ПОВТОРНА УПОТРЕБА И РЕЦИКЛИРАНЕ;
10. СЕРТИФИКАТ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Библиография

- “STRATEGIA NAZIONALE PER LO SVILUPPO SOSTENIBILE” - Ministero dell'Ambiente del Territorio e della Tutela del Mare 2017
- “VERSO UN MODELLO DI ECONOMIA CIRCOLARE PER L'ITALIA, DOCUMENTO DI INQUADRAMENTO E DI POSIZIONAMENTO STRATEGICO e ECONOMIA CIRCOLARE ED USO EFFICIENTE DELLE RISORSE - INDICATORI PER LA MISURAZIONE DELL'ECONOMIA CIRCOLARE” - MISE - Ministero dello Sviluppo Economico, 2018.
- “STRATEGIA NAZIONALE DI SPECIALIZZAZIONE INTELLIGENTE: TRAIETTORIE DI SVILUPPO PER L'ECONOMIA CIRCOLARE”, MISE - Ministero dello Sviluppo Economico e MIUR - Ministero dell'Istruzione

dell'Università e della Ricerca, 2016

- “STRATEGIA ITALIANA PER LA BIOECONOMIA” (BIT) - Presidenza del Consiglio dei Ministri, 2017.
- “RAPPORTO GREENITALY 2019” - Fondazione Symbola ed Unioncamere.
- “RAPPORTO SULL'ECONOMIA CIRCOLARE IN ITALIA CON FOCUS SULLA BIOECONOMIA 2020” - Circular Economy Network in cooperation with ENEA.
- “ACTION PLAN EUROPEO SULL'ECONOMIA CIRCOLARE” - European Commission, 2015 and following.
- II MADE IN ITALY ABITA IL FUTURO - Fondazione Symbola e FederlegnoArredo”, 2016

01

> 1.3. Сектор дърводобив и дървообработване в България

(автори: Българската търговско-промишлена палата и КТ Подкрепа)

1.3.1. Описание и структурата на сектора

Дърводобивът има дълги традиции в страната и играе важна икономическа, екологична и социална роля. България има разнообразен терен и няколко планини, които са основният източник на дървен материал. Страната е третата най-богата на биоразнообразие в Европа и горите имат все по-важна екологична и рекреационна роля.

Общата територия на горите в България е 4,25 млн. хектара и покрива 37% от територията на страната. Последният опис показва, че горите са 3,55 млн. хектара или 90% от общата горска земя (източник: Аграрен доклад, Министерство на земеделието, 2019г.). **Горите представляват 31,6% от националната територия, което нарежда България на 19 място в Европа.** Горската земя е нараснала с 8,8% повече (3,91 млн. хектара) през 2000 г. в сравнение с 2018 г. и с 18% повече от 1985 г. Европейската екологична мрежа Natura 2000 покрива 4,1 млн. хектара или 34,9% от територията на страната (2015). Около 48% от горските територии (2 млн. хектара) попадат в Natura 2000 и са обект на специални правила за дърводобив.

Горите са разделени в две основни категории - дърводобивни гори с 1,59 млн. хектара (38%); и защитени, развлекателни и в защитени територии гори с 2,63 млн. хектара (62%).

По-голямата част от горските територии са държавна собственост - 73% от общата им площ. Недържавните горски територии са 27%, включително собственост на общини (13%), физически и юридически лица (11%) и религиозни организации (3%).

Основните проблеми на дърводобива в България са (Национална стратегия за развитие на горския сектор в България, 2021-2025 г.):

- Ниска производителност на труда;
- Липса на механизация и неразвита горска пътна мрежа;
- Труден достъп до финансиране;
- Липса на възможности за използване на средства от структурните фондове на ЕС за инвестиции в обновяване на оборудване за дърводобив, машини, производствени линии и транспорт на дървен материал;
- Недостатъчна подкрепа на банките в инвестиционните проекти;
- Нисък дял на сертифицирани горски територии и сертифицирани горски предприемачи;
- Незаконна сеч и браконьерство.

По-ниският дял на горите, произвеждащи дървен материал, и разширяването на рекреационните/защитени гори са намалили потенциала за по-интензивно производство на дървен материал и направиха добива на местна дървесина по-труден и скъп.

01

В България има около 3000 регистрирани юридически лица, извършващи сеч. 400 от тях са активните. Повечето от работниците в тези компании са сключили граждански договор. Малките дървопреработвателни предприятия обикновено имат собствени екипи за сеч.

Състоянието на дърводобивните фирми е тревожно. Основни причини са изключително неблагоприятните условия, при които се реализира производственият процес - ниска производителност, старо оборудване за добив и транспортиране на дървен материал, ниско ниво на образование и квалификация на работниците (Национална стратегия за развитие на горския сектор в България, 2021-2025).

Дървообработващата и мебелната промишленост в България (горска промишленост) включва два подсектора - Дървообработване и Мебелно производство.

Горската промишленост може да се оцени като перспективен икономически отрасъл, като се има

предвид наличието на достатъчен суровинен ресурс, устойчиви вътрешни и външни пазарни позиции на произвежданите продукти и тяхното значение като източник на доходи и заетост за голяма част от населението в планината и селските райони.

Териториалното разпределение на предприятията от дървопреработвателната и мебелната промишленост се концентрира в планинските райони на страната, където са съсредоточени основните източници на суров дървен материал, отнасящ се за горски площи, дървесни резерви. Дървопреработвателните предприятия са разположени главно в районите на Стара планина, Родопи, Рила и Пирин.

Предприятията за производство на крайни изделия от дървен материал - мебели, дограма, дървени сглобяеми конструкции и къщи са разположени най-вече в големите потребителски центрове.

Производството на суров дървен материал и изделия

на основата на дървен материал е пряко свързано с производството на мебели. Мебелната промишленост заема около **2,6% от общия БВП на страната**, малко по-малко от 10% от индустриалния БВП и над 20% от БВП в преработващата промишленост. Според статистически данни над **97% от фирмите в мебелния сектор в България са МСП**. Произвежданите продукти, в зависимост от предмета на дейност, включват мебели и обзавеждане за хотели, офис мебели, кухненски мебели, мебели с рамки, мека мебел, маси и столове, тръбни мебели.

В тези сектори водещи търговски партньори на България са:

- За износ на дървен материал и изделия от него, с изключение на мебели –Гърция, Турция, Италия, Франция, Северна Македония.
- За износ на мебели - Германия, Чехия, Великобритания, Франция.

01

1.3.2. Институции, законодателство, политики

Организационна структура и администрация на горския сектор

Организационната структура на горския сектор включва Изпълнителната агенция по горите към Министерството на земеделието, храните и горите с 16 регионални дирекции по горите и Национален съвет по горите. Има няколко специализирани териториални звена като 2 станции за контрол на семената, 3 станции за защита на горите, 11 дирекции на природни паркове и климатични станции.

Икономическите функции в сектора се изпълняват от 165 горски предприятия (или често наричани горски стопанства) и 28 държавни ловни предприятия, обединени в 6 регионални държавни горски дружества. Изпълнителната агенция по горите изпълнява политически и контролни функции, извършва инвентаризация на горите, подпомага частните собственици на гори чрез информационни услуги, бори се с ерозията и горските пожари, стопанисва природните паркове и осъществява контрол на насажденията.

Горско законодателство и стратегия

Основният закон е „Законът за горите“ от 2019 г. с повече от 20 наредби за прилагане. Друг закон е „Законът за лова и опазване на дивеча“ с Правилник за прилагане. Съществуват и „Регионални планове за развитие на горските територии“.

Има няколко стратегически национални документа, които очертават рамката за развитието на сектора:

1. „Национална стратегия за развитие на горския сектор 2021-2025 г.“
2. „Стратегически план за развитие на горския

сектор 2014-2023 г.“, който определя 20 оперативни цели. За изпълнението на целите са планирани 102 действия и обща сума от приблизително 200 000 000 EUR.

Други важни документи са:

- „Национална програма за развитие на България 2020“;
- „Трети национален план за действие за изменение на климата 2013-2020 г.“;
- „Национален план за действие за енергия от възобновяеми източници“;
- Националната дългосрочна програма за

насърчаване използването на биомаса за периода 2008-2020 г.

Тези документи установяват **по-дългосрочни цели за развитието на горския сектор**, като например: устойчиво развитие чрез оптимален баланс между екологичните функции на горите и способността да се предоставят дългосрочни материални ползи и услуги; засилване на ролята на горите за икономически растеж и по-балансирано социално-икономическо развитие; и увеличаване на приноса на горския сектор в зелената икономика.

01

1.3.3. Устойчивост, кръгова биоикономика и социален диалог

И социалният диалог, и кръговата биоикономика се считат за решаващи за устойчивото развитие на дърводобивния сектор. За съжаление, под натиска на икономическите фактори, политиката, провеждана в България на национално ниво от десетилетия за опазване, развитие и разширяване на гората, е изоставена. В същото време посткомунистическата деиндустриализация значително намалява потенциала за преработка в страната и е ориентирана главно към износ на сурова дървесина - което има отрицателно въздействие както върху устойчивото развитие, така и върху добавената стойност и капитализацията на сектора.

Индустриалните отношения не са адекватно обвързани с проблемите на устойчивото развитие. Предизвикателството сега е да се свърже устойчивото развитие с ключови области като: конкурентоспособността на българската дървопреработвателна промишленост, системите за управление на горските стопанства, жизненият стандарт на горските работници, заетите в преработващата промишленост, опазването на природното наследство. Значителен проблем е енергийната зависимост на страната и високите цени на други източници на енергия, което води до изсичане на гори за отопление на домовете. През последните години увеличението на средния доход на глава от населението и цялостното, макар и

бавно, подобряване на качеството на живот увеличи цената на дървения материал. Необходими са още по-активни дейности в този сектор, като се полагат усилия за укрепване на устойчивостта му.

Социален диалог в сектор дървообработване

Има колективно споразумение между регионалния бизнес и синдикатите в сектор дървообработване, актуализирано през 2018 г. То е за две години и се обновява регулярно след съответните преговори. Споразумението се прилага за цялата страна. Включва следните основни точки: възнаграждения, сигурност и здраве при работа, работно време, почивки и социални дейности. Минималното възнаграждение, минималните дневни пари и минималното заплащане за час също са включени в споразумението. Документът включва член за нощен труд и член за извънредни ситуации, например пожар. Колективното споразумение предвижда, че работодателят предоставя съвети и консултации относно професионалната квалификация на работниците.

Работодателят трябва да осигури здравословни и безопасни условия на труд. Всяка година работодателят организира медицински прегледи за работниците. Има също така клаузи, относно изискването за осигуряване на храна и вода на работниците в случаите, когато външната температура е над 30°C. Работното време и почивките, в зависимост от опита,

също са разписани. Всеки работник има право на до 10 дни допълнителен годишен отпуск. Работниците имат допълнителни дни, ако встъпват в брак, даряват кръв или изгубят член на семейството.

За социални празници и инициативи, като екипни обучения, коледно парти и подобни дейности има определен период. Такива събития се организират два пъти в годината – съвместно от работодателя и синдиката за членовете на последния.

С оглед на “Зелената сделка” изграждането на новия социален диалог се ориентира и към устойчивостта на околната среда, като начин за подобряване на условията за живот и работа на служителите.

Ползите за служителите, описани по-горе се дължат на социалния диалог на национално ниво и на ниво компания. За съжаление, в много колективни споразумения все още липсва връзка между добрите резултати и устойчивостта на околната среда.

В България опазването на околната среда и влиянието на дейността на компаниите върху нея набира важност. Все повече работодатели са ангажирани и придават по-голямо значение на устойчивостта на околната среда, но клаузи за това в колективните споразумения все още липсват.

01

Библиография

- Доклад за селското стопанство, Министерство на земеделието, храните и горите, 2019
https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2020/02/11/agrarian_report_2019.pdf
- Национална стратегия за развитие на горския сектор в България, 2021-2025
https://www.moew.government.bg/static/media/ups/articles/attachments/NFAP_final_ENe30a12d4d7dff0f589ad84b69bb90b12.pdf
- Закон за горите (2019)
http://www.iag.bg/data/docs/zakon_zg_gorite.pdf

- Годишен доклад на Изпълнителната агенция по горите 2019
http://www.iag.bg/data/docs/Doclاد_2019N.pdf
- Закон за лова и опазване на дивеча
<http://www.iag.bg/docs/lang/1/cat/1/index>
- Регионални планове за развитие на горските територии
- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023
http://seerural.org/wp-content/uploads/2015/03/Bulgarian_Forest_sector.compressed.pdf
- Национална програма за развитие на България 2020

- <https://www.eufunds.bg/archive2018/archive/documents/1357828564.pdf>
- Трети национален план за действие по изменение на климата 2013-2020
https://www.preventionweb.net/files/58313_thirdnationalactionplanfortheperiod.pdf
- Национален план за действие за енергия от възобновяеми източници
<https://www.me.government.bg/en/library/national-renewable-energy-action-plan-2017-221-c174-m0-1.html>
- Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на биомаса за периода 2008-2020

01

> 1.4. Португалия

(автор AIMMP)

1.4.1. Дървеният сектор

В Португалия има около 6 000 компании, които работят в дървения сектор, съгласно код за дейност CAE REV.3 (Código das actividades económicas – Revisão 3 – код за икономическа активност) със следната класификация:
Код 16 – Производство на дърво и продукти от дърво, корк, без мебели; производство на артикули от слама и наслояващи материали;
Код 31 – Производство на мебели
Код 32 – Други трансформиращи производства.

Дървеният сектор представлява **8% от общото производство в Португалия**. 51% от активните компании са разположени в северния регион, а 26% в централния регион. 87% от компанията имат по-малко от 10 служители, което е основна характеристика на

сектора (виж Таблица 1).

Дървопреработващият сектор ангажира около **60 000 работници, допринася за износа с около 3 000 млн. евро годишно** и показва **положителен търговски баланс от почти 1 000 млн. евро**.

Секторът представлява **0.7% от португалската обща добавена стойност (GAV) и около 2.6% от БВП**.

Компаниите с дейност код 16 са от индустрии с първостепенна трансформация и създават GAV 817,6 млн. евро до 2018 г., ангажират 29 748 служители. Мебелната промишленост създава GAV 625 млн. евро, с 33 770 работници през 2018 г. Двете индустрии – на първостепенната трансформация на дърво и мебелната имат положителен растеж на общата добавена стойност от 2,5% годишно за периода 2010 - 2018.

Таблица 1

Тежест на сектора в икономиката на Португалия (МП – Микро предприятия; МСП – малки и средни предприятия; ГК – големи компании)

Забележка: Сивите полета идентифицират най-релевантното за всеки сегмент/индикатор

Индикатор	Мерна единица	SNF	Дърво, корк, хартия	Forestry	Горско стопанство	Корк	Хартия
Брой компании	МП	89,5%	80,9%	91,0%	78,5%	81,0%	62,0%
	МСП	10,3%	18,7%	8,9%	21,3%	18,3%	34,4%
	ГК	0,3%	0,4%	0,1%	0,1%	0,6%	3,6%
Обем на бизнеса	МП	15,4%	11,1%	47,4%	13,8%	13,4%	1,8%
	МСП	41,7%	39,3%	44,2%	60,2%	45,1%	21,2%
	ГК	42,8%	49,6%	8,4%	26,0%	41,5%	77,0%
Работници	МП	27,7%	23,4%	49,8%	23,8%	17,9%	7,1%
	МСП	44,9%	57,6%	43,2%	63,7%	51,5%	51,5%
	ГК	27,4%	18,9%	7,0%	12,5%	30,6%	41,4%

01

1.4.2. Социален диалог

Според Европейската комисия социалният диалог касае **‘дискусии, консултации, преговори и съвместни действия, ангажиращи организации, представляващи социалните партньори – работници и работодатели’**. Социалният диалог е доминираща характеристика на колективните индустриални отношения в Европа, както е заложено в Комюнике на Комисията за Европейския социален диалог, сила за иновация и промяна (COM (2002) 341) от 26 юни 2002 г.

Социалният диалог в Португалия се запазва забележително силен преди, по време и след кризисния период 2008-2015 г. Въпреки, че постигането на общ консенсус понякога е трудно, всички социални партньори се изслушват при взимане на повечето решения по темата.

Все пак промените към колективно трудово договаряне, направени от Португалското правителство в периода 2010-2015 г., и специално със “замразяването” на секторното колективно договаряне, увеличава напрежението и поставя известни пречки пред възстановяването на традициите за преговори, които са съществували преди.

Основната цел на Португалското правителство и изготвеното от него законодателство е да децентрализира колективните браншови споразумения, но по този начин опитът да се засилят преговорите на ниво компания не постига успех. Най-общо, колективните споразумения поставят условия и правила, които са равни или справедливи и леко завишени над минималните, предвидени в закона, особено по отношение на заплащането.

Съдържанието на повечето колективни споразумения, с някои скорошни изключения, очевидно не е променяно в сравнение с времето преди и след кризата. Това означава, че има нужда от обновяване на културата за преговори и превръщане на колективните споразумения в по-динамични и обхващащи текущите предизвикателства по отношение на трудовия пазар за всички икономически сектори.

Социалният диалог между представителите на индустрията и синдикатите, водени от преразглеждането на колективния трудов договор в сила от 2012 г. се фокусира най-вече върху заплащането, работните часове и нуждата от ефективно спазване на задължителните часове за обучение. Това са и основните теми за дискусия при преговаряне на колективните трудови споразумения между Португалската индустриална организация (CIP) и синдикалните организации.

Има големи възможности за социалния диалог, който да се фокусира върху развитието на кариери, основани на адекватно дефиниране на професионалните категории и съответните критерии за изпълнението им. Така валоризацията на работника би се фокусирала върху личните качества и квалификация, а не само върху работната позиция и основната дефиниция за минимален праг на заплащане за всяка дейност.

Тристранното споразумение от 30 май 2018 г. може да представлява важен крайъгълен камък от ре-активирането на една по-силна култура на преговори. Това споразумение има за цел да постави общи за всички страни условия, основно по отношение на работните часове и компенсацията за допълнителен труд. То създава нови правила, касаещи продължителността и удължаването на колективните споразумения, като така се очаква да бъдат постигнати по-динамични резултати от преговорите.

Основни секторни социални партньори в дървения сектор са:

- AIMMP – Associação Industrial da Madeira e Mobiliário de Portugal
- SETACOOOP – Sindicato da Construção, Obras Públicas e Serviços Afins .

Има колективно споразумение в дървения сектор, подписано от AIMMP и SETACOOOP (синдикат за строителство, публични и свързани дейности), публикувано в Boletim do Trabalho e Emprego (издание за работа и заетост) (BTE nº 9 от 08/03/2011) което поставя основите на работните отношения в този бранш.

Правени са допълнения през 2012 г., касаещи заплатите и включването на някои нови професионални категории, непокрити от предишната версия. През 2016 г. са започнали нови преговори, които все още не са приключили.

1.4.3. Устойчива биоикономика

Имайки предвид, че основната дефиниция за биоикономика включва производството на възобновяеми биологични ресурси и тяхното превръщане в храна за хора, животни, био продукти и био енергия, тя касае селското стопанство, горското стопанство, рибните стопанства, хранително-вкусовата промишленост, производството на пулпа и хартия, както и използването на горски ресурси. В Португалия 35% от свободните от градове площи са покрити с горски масиви, което е 5% от общата територия (Национален горски наръчник nº6).

Португалия се стреми към устойчива и биоикономика за да намали отпадъците, както и да бъде с по-

01

конкурента икономика и така да може да посрещне новите предизвикателства на бъдещето.

Португалския “Ангажимент към зелена икономика” (CCV) задава стратегически план за устойчиво бъдеще, в което икономическият растеж върви ръка за ръка с отговорното спрямо околната среда поведение. По този начин допринася за социална справедливост и качество на живот на населението в момента и на бъдещите поколения.

Преценявайки еволюцията на социалния диалог в дървения сектор в Португалия, както и усилията по отношение на устойчивата и кръгова икономика, има няколко ключови положения, които трябва да бъдат взети предвид за да бъде постигнат желания резултат:

- Икономическият растеж в дървения сектор е пряко свързан със законодателството и въвеждането на нови средства за производство;
- Увеличаването на биоикономическите дейности и намаляването на отпадъците ще повиши конкурентоспособността на португалските фирми;
- Повишаването на конкурентоспособността ще има силно влияние върху работните отношения и ще насърчи социалния диалог между всички партньори за да постигнат заедно по-добри резултати;
- Очакваните промени в дървения сектор ще се случат с комбиниране на фактори – по-добра и мотивирана работна сила, заедно с нови подходи в управлението и намаляване на съпътстващите разходи като отпадъци и използване на възобновяеми материали.

В заключение, дървеният сектор в Португалия има нужда от промяна към по-устойчива икономика, взимайки предвид неговата цел да използва оптимално природните ресурси, да експлоатира правилно горите, да запази растежа си устойчив. За това, основната цел

е да се комбинират добри практики от бранша и да се приложат други от релевантни сектори на португалската икономика за да се постигнат максимално желаните резултати във веригата за създаване на стойност, да се оптимизира използването на суровините, следвайки принципите на биоикономиката.

Ключово законодателство и политики

Както е споменато по-горе **Националната стратегия за адаптиране към климатичните промени (ENAAC 2020)** бе приета от Португалското правителство през април 2010 г. (Правителствено решение №. 24/2010, от 1 април). Тази стратегия залага необходимостта от адаптация чрез комбинация от основните наблюдавани промени в климата през 20 век и обобщение на заключенията от климатичните сценарии и проекции за Португалия. ENAAC е изградена около четири цели:

- **Информация и знание;**
- **Намаляване на уязвимостта и повишаване на капацитета за реакция и отговор;**
- **Участие, повишаване на информираността и разпространение на информация;**
- **Международно сътрудничество.**

Стратегията идентифицира девет приоритетни сектори, които са свързани с девет браншови/секторни работни групи. По отношение на приоритетите, горите и горския сектор са обединени със селското стопанство и рибното стопанство, като са организирани по съответни мерки и цели както следва:

- Насърчаване устойчивостта на горския сектор чрез управленски практики;
- Намаляване на уязвимостта на горските масиви към биологични и небιологични рискове;
- Осигуряване на устойчивост на преки и непреки

производства и услуги;

- Повишаване на знанието относно потенциалното влияние и капацитета за прилагане на ефективни адаптивни мерки;
- Насърчаване обмяна на знания по отношение на горите между науката и практиката;
- Мониторинг на реакцията на екосистемите към климатичните промени;
- Мониторинг на адекватността на политики, планове и инструменти.

В Португалия **Стратегическата рамка за политиката за климата (QEPiC)** е одобрена от Правителството с решение №. 56/2015. Нейните цели са:

- Да се насърчава прехода към нисковъглеродна икономика, създавайки повече блага и заетост и разширяване на зелената икономика чрез Ангажимента към зелена икономика (CCV);
- Да осигури устойчиво намаление на емисиите от парникови газове (GHG), за да се съобрази с енергийната ефективност (през 2030 г. минус 30% в сравнение с енергийната базова линия) и възобновяеми енергийни ресурси (през 2030 г. поне 40% от крайната консумирана енергия);
- Засилване на способността и на националния капацитет към адаптация;
- Да се осигури ангажирано участие в международни преговори и сътрудничество, като се спазват международните ангажименти и се подкрепят развиващите се страни по отношение на смекчаването и адаптацията към климатичните промени;
- Да се насърчава проучвателната дейност, иновациите и повишаването на знанията;
- Да се насърчава социалното включване по отношение на климатичните предизвикателства, увеличавайки индивидуалните и политическите действия;
- Да се подобри ефективността на информационните

01

системи за докладване и мониторинг;

- Да се осигурят условия за финансова подкрепа и повишени инвестиционни нива, особено чрез ефективно разпределение на субсидиите от Португалския въглероден фонд (FPC);
- Да се осигури адекватно законодателство и инкорпориране на климатичните цели в определените сектори, основно чрез Националния план за климатични промени (PNAC 2020/2030) и Националната стратегия за адаптация към климатичните промени (ENAAC 2020).

През 2018 г. имаше очаквания за увеличение на производството на палети, намаляване вноса и увеличаване на износа основно заради по-високата производителност. Също така, има и възобновен интерес към определени растения, след решение на правителството да установи специален режим за допълнителни растения, източник на 60 MW биомаса (не повече от 15 MW на всяко) – Декрет №. 64/12.07.2017.

В обобщение: целта за засилване на кръговата биоикономика в дървения сектор в Португалия може да се осъществи чрез комбинация от засилен социален диалог и нови стилове на управление за да се постигне по-добре подготвен икономически растеж за всички заинтересовани страни.

Позиция на португалския Министър на околната среда Жоао Матос Фернандес

Компаниите по света все повече осъзнават, че един от проблемите, с които се срещат в средносрочен и дългосрочен период е свързан с недостига на суровини. Ето защо Матос Фернандес, министър на околната среда на Португалия изказва мнение, че “ако се придържаме

към един линеен модел”, основан на екстракцията на суровини, производството и продуктите, основани на тези материали и тяхното елиминирание, “ще имаме бъдеще с определен край. Така или ресурсите ще са много скъпи и като резултат ще има повишаване на цената и неизбежно ще се използват по-малко, или трябва да търсим друго решение.

Това “друго решение” е кръговата икономика, при която “няма загуба на блага, няма загуба на достъп до стоки, има загуба на притежание с много ползи за компаниите, защото те могат да имат връзка на доверие с потребителите си. Ще има ползи и за консуматорите, защото те ще плащат само за това, което са използвали без да трябва да купуват стоки,” обяснява Жоао Матос Фернандес. При този модел има трансформация: потребителите спират да купуват всички стоки, които използват и плащат за тяхната употреба. Могат да се дадат примери с пробивни и други машини, които се използват спорадично в семействата.

За фирмите, от друга страна, този модел също изисква промяна. За много от тях може да означава да спрат да продават продукт и или услуга, но ще означава също и че продуктите ще имат по-дълъг “живот” и ще се разчита на поправка, вместо на директната им смяна, при нужда. Матос Фернандес вярва, че част от промяната трябва да се случи първо във фирмите. “Много от тези неща започват с бизнес модела и създаването на самите продукти. Екодизайнът е дизайнът на продуктите, който трябва да издържи по-дълго, преди те да се ремонтират и произведат наново. Веднъж и завинаги, нека да спрем да казваме в къщи, че печката и тостерът са се счупили и е по-добре да се изхвърлят, вместо да се поправят. Това е дейност, която естествено започва с производителя”.

В Португалия фирмите, казва Министърът на околната среда, са наясно с ползите, които дава този модел. Въпреки че, “Не се съмнявам, че трябва да се свърши много работа в тази област. Има сектори, в които ще има по-видими резултати от други”.

Миналата година Министерството на околната среда разпредели един милион евро за подкрепа на проекти в тази област. Има “много конкуренти” и “средствата бяха изразходвани”. По тази причина, обяснява Матос Фернандес, “тази година има няколко програми, някои са вече затворени, други се отварят скоро, всички насочени към индустрията” – производство на пластмасови изделия, строителство и публичен сектор, но има и такива предназначени за хората и обществото. Общо Португалското правителство, чрез Фонда за околната среда ще осигури тази година /2020 бел.авт./ 5.35 млн. евро, от които част - 350 хил. евро са определени заедно с Комисиите за координиране и регионално развитие (CCDR) за развитието на регионалните планове за кръгова икономика.

В плана за кръгова икономика, публикуван през декември миналата година /2019/, правителството посочва, че влиянието на приложените мерки за кръгова икономика в Европа може да доведе до 11% нарастване на европейския брутен национален продукт до 2030 г. В случая с Португалия, министърът на околната среда отбелязва, че ефектите могат да се усетят по-специално в областта на създадените работни места. “Цифрите, с които разполагаме са сравнително консервативни.

Очакванията ни, например, са за създаване на 36,000 работни места от реализацията на плана за действие за кръговата икономика” до 2030 г., добавя той. “Но Бизнес съветът за устойчиво развитие (BCSD) е предложил проекти, в които само 32 компании са открили, че

01

голяма част от тези 36,000 работни места могат да се създадат много бързо."

Кръгова икономика. С какво се различава тя от рециклирането? За много хора, на пръв поглед, кръговата икономика и целта за ревитализиране на продуктите могат да се объркат с рециклирането. Все пак, концепциите са различни. Матос Фернандес, министърът на околната среда обяснява, че "кръговата икономика е модел, който регенерира ресурси, вместо да ги изчерпва". Но също така спори, че е необходимо "да имаме икономически модел, в който стоките запазват по-голямата си икономическа стойност за възможно най-дълго време. Това изисква повече от рециклиране. Да рециклираш е да свържеш насоките на тази линейна икономика". Наблягането, че рециклирането "е от най-голямо значение", министърът смята, че е "фундаментален" фактът, че нещата се променят с този икономически модел. И това е така, защото в момента само 9% от суровините, които се добиват се използват повече от веднъж.

Библиография

- Direção Geral das Actividades Económicas (DGAE), 2017, "Estatísticas Setoriais – A Indústria Transformadora nacional" <https://www.dgae.gov.pt/estatisticas.aspx>
- Direção Geral das Actividades Económicas (DGAE), consulted on September 2020, URL: www.dgae.gov.pt/servicos/politica-empresarial/setores-industriais/industrias-de-base-florestal.aspx
- Instituto de Conservação da Natureza e das Florestas (ICNF), 2018 "Portugal Market Report 2017"
- Instituto de Conservação da Natureza e das Florestas (ICNF), 2015, "6º Inventário Florestal Nacional"
- AIMMP, "Guia de Boas Práticas de Gestão Ambiental e Conservação Florestal", 2017
- Banco de Portugal, 2016, "Análise das empresas dos sectores da Madeira, da cortiça e do papel"
- Pordata, 2017, Pordata, Base de Dados Portugal Contemporâneo, Fundação Francisco Manuel dos Santos, URL <https://www.pordata.pt/>.
- Pordata, 2016, Retrato de Portugal PORDATA, Edição 2016, Lisboa, Fundação Francisco Manuel dos Santos, URL <https://www.pordata.pt/>.
- Statistics Portugal, 2017, Statistics on external trade of goods, Statistics Portugal, Industrial Production Statistics, Economic Accounts for Forestry, URL: www.ine.pt.
- Statistics Portugal, 2016, Statistical Yearbook of Portugal 2015; Lisboa, Instituto Nacional de Estatística, IP .
- Rego, F., Constantino, L.; Louro, G., 2014, Forest Policies in a Changing International Context, Springer, World Forests 19, Forest Context and Policies in Portugal, Present and Future Challenges, pp 219-233

12. In Dinheiro Vivo, 2018-04-07, www.dinheirovivo.pt/economia/economia-circular-pode-criar-36-mil-postos-de-trabalho-12681348.html

02

МНЕНИЕТО НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

02

> 2.1. Европейски съюз

(автор: Cei-Bois)

2.1.1. Въведение

Информацията в този раздел се основава на среща на фокус група, проведена на 8 октомври 2018 г. в Брюксел, чиято цел е да събере мнението и опита на експерти относно предизвикателствата при преминаване на дървообработващата индустрия към кръгова био икономика. Фокус групата бе домакинствана от CEI-Bois, Европейската конфедерация на дървообработващата индустрия, в рамките на проекта за Социалния диалог в ЕС “Good Wood”. В срещата взеха участие Патрицио Антониоли (CEI-Bois), Диего Бенедети (Европейска организация на дъскорезниците), Джоан Елвнерт (Платформа на свързаните с горите сектори), Ингрид Хонтис (Fédération belge de l'industrie textile, du bois e de l'ameublement – Fedustria), и Маргерита Мичели (CEI-Bois). С писмено становище се присъедини Ролф Геринг (Европейска федерация на работниците в строителството и дървообработването).

Бяха дискутирани два основни въпроса:

1. Как преминаването към кръгова био икономика ще повлияе на фирмите и работниците от дърводобивния и дървообработващия сектор?
2. Как социалният диалог може да улесни прехода

подпомагайки фирми и работници?

По-долу е представено обобщение на дискусиата и изводите от нея.

2.1.2. Възможности и опасности за фирмите и за работниците

За да се очертае темата правилно е важно да напомним, че дърводобивният и дървообработващият сектор вече са основен елемент от изграждането на европейската кръгова биоикономика. Производствата, основани на добивани от горите материали създават индустриална екосистема, в която материалите, страничните продукти и остатъците от производството се разпределят сред различните части на веригата, за да се постигне най-ефективна употреба на всички ресурси и да се оптимизира влиянието върху промяната на климата. Според JRC, дървообработващата и мебелната промишленост допринасят 8% от общия оборот и добавена стойност към биоикономиката. Ако вземем предвид общо горския сектор (включително дървообработването и производството на пулпа и хартия) делът нараства до 19% от общия оборот и 8% от добавената стойност.

Освен това, значителна част от потока на дървесна

биомаса в Европа вече е в кръгова употреба чрез каскадна употреба (73 млн.т. през 2015 г.).

Използваното дърво и страничните продукти (като стърготини и дървесен прах) представляват важна част от консумираното дърво в ЕС, което се очаква да нараства за в бъдеще. Например, използването на възстановен дървен материал достига средно 40% от нуждите от суров материал в европейската индустрия за производство на дървесни частици, като някои страни използват възстановени материали до 90% от добивания дървен материал.

Същевременно, гледайки напред, секторът се среща и с някои предизвикателства. Някои от тях са идентифицирани от участниците във фокус групата.

- **Нивото на технологичен напредък на индустрията не е еднакво в цяла Европа.** Това се отразява в различно ниво на работна интензивност в различните страни. Например, в страните от Източна Европа в сектора са заети много по-вече хора, спрямо северните страни. Това означава, че потенциалът за повишаване на механизацията остава висок. Промяна в тази насока ще доведе до търсене на обучени работници, както и до надграждане на професионалните профили (например ще се търсят повече инженер-механици).
- **Технологичната промяна е продължителен**

13. That is, the woodworking, pulp and paper, printing and furniture industries, according to the definition of the European Commission Staff Working Document (2013) 343 final.

14. Joint Research Centre Knowledge Centre for the Bioeconomy, Briefs on Jobs and Growth of the Bioeconomy 2009-2015.

02

процес и той се отразява на продуктите, използваните материали и работните процеси. Това може да доведе до нови форми на рискове (нови материали и комбинации от материали) или, от друга страна, може да се намали рискът на работното място.

- **Структурата на дървената индустрия се различава в различните части на Европа.** Например, в Централна-Западна Европа 80% от заетите са работници, докато този дял намалява на 40% в Югозападна и Югоизточна Европа, където средната големина на компаниите е по-малка и се срещат много често семейни фирми. Въпреки че съществува разлика между страните и под секторите, **се забелязва обща тенденция за реструктуриране на индустрията към по-малко на брой, но по-големи компании.** Интеграцията също е добре изразена тенденция в Северните страни, където са разположени най-големите биорафинерии за дървен материал. В Скандинавските страни например малките и средни неинтегрирани производители на дървени изделия съществуват заедно с интегрирани заводи, които използват биомаса за производството на дървени продукти, на пулпа и хартия, химикали на основата на биологични вещества, биогорива, енергия и топлина. Участниците се съгласиха, че окрупняването обикновено води до по-добра организация на работата и по-добри условия за работниците, но също така признаха, че при модела на семейния бизнес работниците са по-отдадени. Участниците във фокус групата споделиха, че въпреки общата тенденция на пазара за концентриране, все още съществуват малки пазарни ниши за малки предприятия и малкият бизнес може да остане

рентабилен, например насочвайки се повече към износ или към персонализиране на продуктите.

- **Появяват се нови бизнес модели, а традиционните вериги се променят;** могат да се появят нови ниши за производителите или търговците. Тези промени могат да повлияят значително на търсените умения. За това, системите за професионално обучение и фирмите (техните вътрешни отдели за обучение) са изправени пред нуждата да предвиждат промените и да интегрират новите умения в съществуващите програми и структури за обучение, както и да надграждат квалификацията на работната си сила в момента.
- **Предизвикателството да задържиш сегашните си обучени работници** и да привлечеш нови таланти се наблюдава във всички части на сектора на целия континент. Същевременно нивото на заплатите в различните страни от ЕС е различно и това създава трудности в определени части на Европа.
- **По отношение на законодателството,** ЕС има амбиция да бъде пионер в глобалната борба с климатичните промени като постигне климатичен неутралитет до средата на века. Но това може да доведе до загуба на конкурентоспособност заради по-големи утежнения в регулаторната рамка, освен ако не се вземат корективни мерки и да се осигури **осъществяване на прехода със социална справедливост.** Все пак, преходът към кръгова био икономика дава възможности за сектора и европейските фирми като цяло. Например: изобилието от биомаса в Източна Европа предлага голям потенциал за развитие на биоикономиката, при положение че се приложат правилните политики и управление (инициатива BIOEAST www.bioeast.eu). Използването на структурни фондове в тези

области може да благоприятства развитието на инфраструктурата /например горски пътища/, която ще подпомогне развитието на производството и създаването на стойност.

- **Секторът, най-общо, ще има шанс да повиши репутацията си в обществото.** Последните изяви на младежи за защита на климата могат да повлияят за насочване към сектори, които осигуряват био продукти и които са силно ориентирани към кръговата икономика.
- **Развитието на нови способности и знания ще доведе до индивидуален растеж и по-добри кариерни възможности за работниците.** Промените в технологиите, продуктите и производствения процес също могат да предложат възможности за нови форми за организация на работата и по-добри условия на труд.
- **Преминването към изцяло кръгови производствени вериги също ще създаде възможности за нови работни места.** Един пример е настоящата тенденция за повишено повторно използване и обновяване на мебели. Инициативи за създаване на схеми за по-голяма отговорност на производителя също набират сила в Европа /в Белгия ще се въведе задължителна схема за по-голяма отговорност на производителя от 2021 г. и ще последват други инициативи, свързани с мебелното производство). Те ще осигурят нови работни места в дейности като събиране, сортиране, преработка, както и обратна логистика. Очакват се по-големи промени в тази насока през следващите 10-15 години.

2.1.3. Добавена стойност от

02

социалния диалог

Участниците в срещата се обединиха около мнението, че за да се отговори адекватно на гореспоменатите предизвикателства **са необходими общи действия от страна на работодателите и работниците. Социалният партньор може да играе важна роля на всички нива, компания, сектор, ЕС.**

Предвиждането и оценката на технологичните промени в индустрията е важно за да се справим с така наречените “липсващи умения” и да определим новите нужди на работната сила. **Адаптиращи механизми трябва да се приложат постепенно за да се справим с липсите в уменията**, но и да се увеличи запаса от обучени работници в производствения сектор.

За тази цел, **сътрудничеството със социалните партньори е ключово за подсилване на връзките между училища, университети и фирми.** Европейският секторен социален диалог в този бранш е ключова платформа за стимулиране на инициативи за развитие

и надграждане на умения в сектора, например чрез съвместни инициативи за **подсилване на системата за професионално обучение.**

Тяхната роля е в три направления:

- a) **обмен на информация, добри практики и съдействие за комуникация в рамките на сектора;**
- b) **активно въздействие върху обществената и правната рамка;**
- c) **активна съвместна подкрепа за фирмите при управление на промяната** (проекти, насоки и споразумения). Осъществявайки това, социалните партньори също така поемат отговорност да допринасят към всички икономически дейности в една развиваща се кръгова икономика.

Информирането също е обща сфера за социалните партньори: местното общество трябва да работи с бизнеса и синдикатите за да подобри имиджа на сектора и за да комуникира с обществото важността на горите и производствените сектори, с които са свързани докато

показват иновативен и устойчив характер. Например, дървообработващият сектор работи за подобряване на комуникацията с по-младите поколения и е започнал съвместни инициативи със социални партньори на ниво ЕС за справяне в въпроса чрез проект “Перспективи и предизвикателства в дърводобивната и дървообработващата индустрия в Европа”. В тази връзка е започнало проучване за възприемането на сектора, което цели да изготви конкретни препоръки как да се скъси разстоянието между индустрията и младите работници (за повече информация, вижте тук <http://pcwie.com>).

02

> 2.2. Италия

2.2.1. Въведение

В Италия срещата за определяне на предизвикателствата в сектора включи представители на: 3 синдиката, 1 работодателска организация, 2 фирми, 1 браншови консорциум, 1 център за изследвания и обучение, 1 център за акредитация и обучение. Част от тях взеха отношение чрез участие във фокус група¹⁵ и подробен анализ чрез електронна поща или телефон, други участваха само в телефонно интервю¹⁶.

Бяха обсъдени следните въпроси:

1) Развитие на устойчиви икономически модели в дървения сектор: какви са възможностите и опасностите за фирми и работници?

2) В този контекст, каква е добавената стойност от социалния диалог?

Индивидуалните интервюта дадоха възможност за последващи въпроси и/или събиране на информация за конкретен опит на съответната организация. Част 2.2. по-долу предлага обобщение на темите, обсъдени по време на срещата на фокус групата и

при индивидуалните интервюта, докато конкретните примери и опит на организациите са в приложение.

2.2.2. Общи положения

Всички заинтересовани лица споделиха общи възгледи.

Развитието на устойчиви икономически модели в дърводобивния и дървообработващия сектор трябва да се разбира като **споделена визия и отговорност** между фирмите, работниците, техните представители и институциите.

Социалният диалог е най-ефективен в „тристранната“ си форма, с участието на работодателските организации, синдикатите, институциите и работниците. Институциите включват 4 нива: ЕС, национално, регионално и общинско¹⁷.

Развитието на дърводобивния и дървообработващия сектор по устойчив начин може да се осъществи чрез свързване на четири фактора:

- Регулаторна и данъчна рамка
- По-голяма информираност и културна промяна на различни нива
- Иновации и нови бизнес практики

• **Ефективна и справедлива комуникация с потребителите.**

От няколко години социалните партньори в дървения сектор и в строителството са информирани за „зеленото“ предизвикателство на национално и европейско ниво. Те са наясно, например, че използването на дърво в строителството, комбинирано с възможност за повторно използване/регенериране, прави възможно намаляване влиянието на строителния процес и повишава представянето на дървото и неговите производни по отношение на енергийна ефективност.

От друга страна, доколкото става въпрос за кръговата икономика в строителството и дърводобивния сектор, все още има липса на адекватни инвестиции в проучване и развойна дейност.

Споделено е и мнението, че международните споразумения в областта на околната среда не са много ефективни.

2.2.3. Възможности и трудности за фирмите

Устойчивото развитие все повече се приема

15. Срещата бе проведена на 30 май 2019 в Confapi.

16. Интервютата са приложени към този доклад.

17. В Италия местни клъстери от секторите дърводобив и мебелно производство също са участници в социалния диалог. Например в регион Pordenone има такъв, който е участник на второ ниво на допълнително споразумение.

02

от фирмите като /съществуваща или поне потенциална/ възможност по отношение на пазара и конкурентоспособността, доброто състояние на организацията, намаляването на енергийните разходи, достъпа до финансиране и корпоративна репутация.

Подкрепата за фирмите в посока приемане на модели за устойчива околна среда е фундаментална:

- Да се подсилят **информираността и уменията** (култура за устойчивост)
- Да се засилят дейностите по **проучвания и развитие за МСП**, инвестиции в технологии, машини и съоръжения, нови материали, иновативни процеси, които намаляват производството на отпадъци и използването на енергия
- **Съвместна работа с конкретната територия** и заинтересованите лица
- Активиране на **мрежи от партньорства/компани** за използване на индустриални символи
 - Използване на **данъчни лостове**, които са в полза на компаниите, правещи инвестиции; на тези компании трябва да се гарантират ясни, стабилни във времето ползи, за подпомагане на прехода
 - Балансирането на репутацията на пазара (например: комбинацията "Произведено в Италия – устойчив продукт" е добър подход за насърчаване на продуктова конкурентоспособност)
 - Определяне на характера, по-малко тромави, по-приемливи **технически изисквания/правила**
 - За въвеждане на задължителни системи за

сертификация по отношение на околната среда и параметри за измерване, които ще позволят на потребителя недвусмислено да има достъп до "екологично качество" на продукта.

2.2.4. Възможности и трудности за работниците

Основните заключения са:

- Компания, която приема принципи за корпоративна устойчивост е **сигурна компания**: този елемент може да бъде отправна точка за стратегия за споделяне между фирма и служители
- Важно е да се действа в посока признаване **правата на работниците по отношение на околната среда и екологията**
- Устойчивостта изисква организационни и производствени модели които да разширят **съвместната отговорност на ръководството на фирмите и работниците**.
- Повдига се въпросът за коригиране нивата на заплатите в светлината на **новите умения/отговорности** на работниците (възнаграждение за новите отговорности на работниците)
- Окупационният риск, дължащ се на липсата на уменията, трябва, разбира се да се пребори както с начално, така и продължаващо обучение, което е необходимо като ресурс; постоянното опресняване на уменията и разширяване на общите умения като такива за решаване на проблеми, работа в екип, поемане на отговорност и гъвкавост.

- Устойчивото развитие е положителен фактор в **повишаване на привлекателността на сектора**, особено сред младото поколение.

2.2.5. Перспективата на социалния диалог: препоръки за насърчаване на екологичната устойчивост в дърводобивния и дървообработващия сектор.

Участниците обсъдиха и се обединиха около следните препоръки:

1. Необходимо е да се засили социалният диалог за да се постигне споделяне на отговорността между работодателите и работниците
2. Да се насърчи трансграничната перспектива, "да се създадат правила за веригата за доставки", да се насърчава унифицирането/хармонизирането на договорите
3. Да се насочват и насърчават компаниите да инвестират заради икономическите ползи и устойчивостта: по-ефективна работа, по-малко отпадъци, по-голяма отговорност към околната среда, по-голяма конкурентоспособност
4. Да се насърчават преговорите на второ ниво като фундаментален катализатор за приемането на "зелени" иновации в продукти/процеси
5. Да се изгради консенсус относно ценността на устойчивостта на околната среда, да се работи

02

съвместно със заинтересованите страни за подобряване ефективността на комуникацията и повишаване на информираността

6. Социалният диалог да се използва като ключов стимул за подобряване на законодателството и политиките на ниво ЕС

7. Да се насърчат законодателните и управляващите институции и органи на национално ниво бързо и ефективно да транспонират Европейските директиви и да приемат начини за стимулиране на добрите компании и работници

8. Да се засили социалния диалог в тристранната му форма – чрез насърчаване на диалога с институциите на всички нива, както и чрез създаване на комитети за наблюдение за насърчаване на проекти и експерименти

9. Да се задвижат общи потоци за предприемачите и работниците: информационни, обучителни, обмен на опит, съвместно определяне на модели и процеси

10. Да се насърчават действия в областта на образованието и културата чрез кампании и инициативи с продължителен ефект, започващи от училище

11. Да се подкрепи "по-голяма отговорност към околната среда" чрез "клаузи за устойчивост" в договорите, от национално ниво до ниво фирма, покривайки цялата верига от производство и използване на материалите

12. Да се насърчава подробното информиране, както и мерки за запознаване и обучение по темата на национално и местно ниво

13. Да се промотират добри партньорства, да се насърчават експериментите, общоприетите договори и тези по желание, които могат да доведат до необходимата културна промяна.

Приложение към част 2.2. Обобщени интервюта

(изготвено от Centro Studi G. Tagliacarne)

Приложение – индивидуални интервюта

ИНТЕРВЮ С IMOLA LEGNO SPA (www.imolalegno.com)

IMOLA LEGNO е компания със 138 служители; Тя е вносител, дистрибутор и производител на суровини, основани на дървен материал.

По отношение на въпросите, третираните от проект GOOD WOOD, подходът на компанията е представен по време на интервю с двама нейни представители: "В нашата индустрия една компания трябва задължително да защитава устойчивостта на дървените суровини, тъй като дървото е уникално заради своята универсалност, естетика и скорост на възстановяване. Дървото съпътства човешкия живот и неговото устойчиво управление е абсолютно необходимо за баланса на планетата. Защитата на естествените природни ресурси е отговорност на всеки и ние сме убедени, че бизнес решенията

и екологично отговорното поведение могат да съществуват заедно".

По отношение на производствения процес и сертифицирането, компанията е сертифицирана за "FSC" и "PEFC" и има отделни сухи клетки, подходящи за извършване на термална обработка на дървото (HT/ISPM 15), която е важна за износа на опаковани продукти.

Всички плоскости (многопластови/ПДЧ/MDF) имат нужните сертификати ("CARB2", "EPA", "E1") които строго ограничават съдържанието на формалдехид в различните продукти.

Представителите на компанията посочват, че сертификатите, и по-специално FSC активно ангажират всички служители, които имат участие във 'веригата на отговорност' на дървото.

Imola Legno е избрала да има и сертификат за съответствие S.A.L.E. (Building Timber Reliability System), който е насочен към разпространение на качествени строителни материали, съответстващи с настоящото законодателство (особено по отношение на анти сеизмичните характеристики) и към подпомагане диалога между компаниите, които произвеждат дървен материал за строителството, кредитните институции и застрахователните компании. Протоколът не се прилага за индивидуални сгради от дърво, а към оперативните

02

и производствени методи, които се използват от строителя, за да се гарантира, че процесът отговаря на изискванията в различните строителни фази.

Това се установява чрез посещения и инспекции /в производствената база и на строежа/ и периодични посещения за проследяване на годишна база.

Влизането в сила на Европейското законодателство за дървения материал ("EUTR") бе напълно подкрепено от тази компания. Тя, като вносител провежда усърдни проверки на доставчиците си, дали и те, на свой ред отговарят на правилата за добив на дървен материали и устойчивост на горските ресурси.

В последните години компанията е направила селекция на доставчиците си, особено в някои области от света и е намалила броя им на половина, тъй като не са отговаряли на сертификационните изисквания.

Компанията е наясно, че през последните няколко години големи групи от фирми, занимаващи се с широка търговия на дребно, които проследяват всяка стъпка от трансформацията на продукта, в съответствие със изискванията за сертифицирано производство и за поддръжката на цялата верига от управлението на гората до готовия продукт, са променили коренно цялата индустрия.

"Всеки нов продукт, който предлагаме трябва да отговаря на строги изисквания и трябва да е възможно най-дълготраен. Последният продукт, който предложихме на пазара, ACCOYA (името се свързва с ацетилов дърво acetylated wood), е пример за това. Той е сертифициран FSC/PEFC и естествено обработен в специални клетки. Има гаранция за използване 50 години за външни условия и 25 години при постоянен контакт с вода и почва. Не изисква обезвреждане в края на жизнения му цикъл, който е по-дълъг от гаранцията и може да генерира топлина чрез изгаряне по напълно естествен начин".

Във връзка с енергийната консумация и логистиката компанията има фотоволтаична система, която покрива нуждите от енергия на целия производствен процес и използва изгаряне на обработения отпадък за да се затопля вода или околната среда. За това не се използва никакво гориво.

Логистиката се основава главно на железопътен или морски транспорт, като се избягват замърсяващите сухопътен и въздушен транспорт. За да се увеличат ефективността на поддръжката и устойчивостта IMOLA LEGNO е създала логистична компания, която да управлява, заедно с други дейности, частни железопътни композиции, които стигат до производствената база.

По отношение на пазарната конкурентоспособност представителите на компанията посочиха, че "пазарът не винаги оценява нашите селективни опити, които водят до по-високи разходи за суровини. Все пак, вярваме, че е само въпрос на време, коректна социална комуникация и обучение за да се използват устойчиви продукти.

Когато работим в Европа или с партньори от САЩ, като и двата пазара изискват гаранции в това отношение „плащаме при равни условия“. Конкурентоспособността, когато плащаме със същото (същото ниво на защита и качество), е следствие от бизнес ефективността.

Всъщност, трудно или невъзможно е да се състезаваме в страни или със страни, които не са развили същите критерии за отговорност и разумно управление на горските ресурси и защита на качеството на работата.

Изборът ни обаче, е да следваме по-отговорния и труден път, с грижа за околната среда. Устойчивостта е нашата силна карта, с която да спечелим комерсиалното предизвикателство, да повишим износа си към най-развитите пазари, например този на Великобритания".

Когато става дума за важността на специфични споразумения между фирми, компанията подчерта

02

важността на тези договорености с доставчиците: "Като резултат от добре обмислени и стратегически избори, се обръщаме по същия начин и към нашите доставчици, които имат същата чувствителност към темите за опазване на околната среда, и с които споделяме правила за поведение за защита на суровините".

В допълнение, компанията посочва, че в Италия към момента, сдруженията за устойчивост са от първостепенна нужда и в сектор дистрибуция: "Вярваме, че пазарът е все още прекалено фрагментиран и за това споразумения между компании с еднаква визия за устойчивост трябва да се търсят и подпомагат, за да се даде тласък на устойчивостта на околната среда в нашата индустрия".

В заключение представителите на компанията подчертаха две области, в които правителството трябва да работи за да насърчава и подкрепя компаниите, които предприемат иновации за устойчивост на околната среда:

1. Административно/регулаторно опростяване: към днешна дата обемът и времето на бюрократичните изисквания много често усложняват приложението на иновации в производството (например времето за получаване на право за разширяване на завод).
2. Данъчни облекчения за отговорните компании.

ИНТЕРВЮ С COSMOB¹⁸
(<http://www.cosmob.it>)

Технологичният център COSMOB е основан през 1983 г. от институции и компании от региона на Песаро, занимаващи се с дървени мебели. Центърът предлага широка гама от услуги на фирмите: лабораторни тестове и продуктова сертификация, подкрепа по отношение изпълнението на законовите изисквания, дигитален дизайн и производство, качествен контрол, начални и опреснителни технически и специализирани курсове, производствена оптимизация, контрол на доставчиците, подкрепа за прилагане на иновации, национални и международни проучвания и проекти, консултации и услуги за насърчаване на интернационализацията. От 2019 г. COSMOB е официална сертифицираща организация, акредитирана от Accredia (Италианска акредитираща организация) според международния стандарт UNI CEI EN ISO/IEC 17065:2012, дефинира изискванията за компетентност, безпристрастност и правилно функциониране на сертифициращи организации.

Общи условия за предизвикателствата за бизнеса по отношение на устойчивостта и кръговата икономика

През последните три години поставените ограничения от Американската регулаторна организация EPA (Агенция за опазване на околната среда) относно лимита на емисии на опасни субстанции в части и елементи от обзавеждане бяха значителни. Тези ограничения бяха причина за незабавна адаптация на всички изнасящи компании

по отношение на доставките на суровини, с комплекс от организационни и управленски интервенции, осъществени за много кратък период. Очевидно, тези изисквания имаха първичен ефект върху производителите на плоскости и доведоха до трудности с доставките през 2018 г. Без съмнение, в тази област на регулиране, и други малки компании срещат големи трудности при адаптиране, както и по отношение на **събирането на информация**.

МСП имат нужда от целенасочена подкрепа, с подходи, които са различни спрямо вида продукт и клиентите (например компоненти или крайни продукти, за частни или публични клиенти), както и **комуникационните дейности**.

В общия случай предизвикателството, произлизащо от устойчивостта на материалите и процесите е много комплексно за малките фирми в мебелната промишленост и специализираният съвет е особено важен по отношение на процеса на сертифициране.

Еко дизайнът е особено предизвикателство, ако вземем предвид характеристиките за деасемблиране.

Друг важен аспект е да се разширят **мулти-дисциплинарните проучвания и сътрудничество между отделните сектори**, области, в които COSMOB има силен ангажимент, например чрез проекти в сътрудничество с автомобилния сектор (проекти за лепила, бои, издръжливост на климатични условия) или сектор строителство (растения, които

18. Благодарности на Alessio Gnaccarini, Директор

02

абсорбират замърсявания) или водният сектор (леки материали), или с текстилния сектор (повторно използване на материали, еко материали).

Мнение по отношение сертифицирането

COSMOB предлага съдействие по отношение на сертифицирането. Ще анализираме два вида: "базова" сертификация – Сертифициране по минимални критерии, свързани с околната среда (CAM) и "гранична" сертификация, наскоро въведена – Знак за сигурност.

1) ВЕРИФИЦИРАНЕ СЪОТВЕТСТВИЕТО С МИНИМАЛНИТЕ КРИТЕРИИ, СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА (CAM) ПРАВИЛА ЗА МЕБЕЛИ

CAM сертификацията се дефинира от "Плана за екологична устойчивост на потреблението на публичния административен сектор" и е приета с Декрет на Министъра на околната среда. В Италия ефективността на CAM се гарантира от чл. 18 от Закон № 221/2015 и в следствие от чл. 34, който съдържа "Критерии за енергийна и екологична устойчивост" от Декрет № 50/2016 56/2017, който я прави задължителна за всички участници в договорите. Минималните екологични критерии, които трябва да се съблюдават са свързани с опасни химикали и емисии (формалдеhid, VOC), както и материалите, използвани за производство на продуктите (пластмаси, покривни смеси, вати) и изискванията за крайния продукт, който трябва да

отговарят на последните версии на съответните UNI стандарти за трайност, големина, сигурност и здравина. COSMOB предлага на фирмите конкретна подкрепа при подготовката на организацията за необходимата информация. Започва с ОДИТ НА КОМПАНИЯТА (който предлага: обучение в различни нива на отговорност за мениджмънта относно регулаторните изисквания; проверка на документите, преглед на продуктите); след това се провеждат ЛАБОРАТОРНИ ТЕСТОВЕ (тестове, свързани с продукта; тестове, свързани с отделните компоненти и материали; изработване на "Доклади от теста"). След преминаване на тестовете, компанията може да получи сертификат, който ще подлежи на подновяване след периодичен мониторинг и верификация.

2) ЗНАК ЗА СИГУРНОСТ

Основите на кръговата икономика гласят, че ресурсите, използвани за една дейност трябва да могат отново да се вложат в системата и да се използват повторно. За постигане на тази цел е необходимо да се развие подходящ мониторинг, който, паралелно с икономическото количествено определяне може да оцени качество, количество и видовете ресурси използване във веригата за доставка и цикъла на живот на продукта или услугата. Оценката трябва да вземе предвид фазите на покупка, производство, опаковане, транспортиране и да прецени методи за повторно използване, поддръжка, трайност и честота на използване. Възстановяването и рециклирането трябва да са

ефективни за да се избегне дисперсия на ресурсите или преоценяване и деградиране на използваните материали в сравнение с оригиналната им стойност и характеристики. По време на фазата на дизайна е необходимо повече от всякога да се приложат стратегии за еко дизайн за оценка цикъла на живот на използваните ресурси и да се идентифицират ефективни решения за околната среда и икономиката. Cosmob е разработил собствени оперативни правила - "Cosmob Qualitas Praemium – Оценка на способността за възстановяване на продукта" – които се състоят от ефикасен логистичен метод за верификация, който цели постигането на определени резултати. Планираната дейност може да се характеризира от различни нива на дълбочинно проучване и се разделя на: АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ, с разработване на предварителен технически доклад; ОДИТ НА КОМПАНИЯТА, който предвижда различни фази: А) оценка кръговостта на продукта по отношение на ефикасно използване на ресурсите; В) икономическа оценка на кръговостта на продукта; С) предложения за подобряване на ефикасното използване на ресурсите, вложени спрямо цикъла на живот на продукта; D) оценка на възможни сценарии за възстановяване/рециклиране за да бъде по-конкурентен продуктът. Е) Верифициране на комуникационния процес при наличие на опасност за околната среда в съответствие с ISO 14021.

И двата начина на сертифициране описани по-горе водят до редица ползи, на първо място – постигане на по-високи нива на конкурентоспособност от

02

компаниите. Това е в случаите, когато продуктите трябва да се валидират от различна гледна точка като екоустойчивост, сигурност, трайност и ергономичност. От друга страна тези сертификати позволяват на фирмите да изградят маркетинговите си кампании въз основа на специфични разпознаваеми елементи, към които пазарът, особено международният е особено чувствителен. Всичко това означава, че фирмите могат да се позиционират в различен пазарен сегмент от този на конкуренцията, която разчита изключително на продукция с ниски разходи. Аспектите на по-голяма комплексност за фирмите са свързани с тяхната големина, тъй като фирмите в този сектор са най-вече микро, малки и средни. За това е **изключително важно да се осигурят напреднали технологични услуги за техническа и управленческа подкрепа** в прилагането на сертификационните процеси, които създават конкурентни предимства на международните пазари.

ИНТЕРВЮ С CONLEGNO www.conlegno.eu

CONLEGNO е частен консорциум с нестопанска цел, основан с цел да защитава горското наследство и биоразнообразието като промотира използването на дърво, от суровия материал до пакетирането и структурирането на дърво. Той управлява 14 марки на национално и международно ниво, 13 от които са собственост на консорциума. Всички марки и услуги са ориентирани към устойчивост.

Темата за устойчивост в дървената вери-

га за доставки и значението на отговорностите и сертифицирането.

Италия е бедна на горски ресурси. Осигурява дървен материал основно от чужбина, главно от Австрия където има големи дъскорезници.

Въвеждането на регламент (ЕС) No 995/2010, който задава отговорностите на операторите, които предлагат дървен материал и дървени изделия на пазара включва проследимост и контрол на доставчиците, но може да повдигне ключови въпроси. Малкият доставчик на суров материал не е информиран и често няма подходящата съпътстваща документация за износ на своите продукти. Допълнително купувачът също има трудности при оценяване коректността на представената документация.

Фитосанитарните документи (ISPM n.15, FITOK) са също част от изискванията.

Най-общо Италия е доста добродетелна страна, що се отнася до регулаторните изисквания. Същото не може да се каже за останалите европейски страни. Това потвърждава важността на стандартизацията и нейната задължителност на европейско ниво. Все пак, сертифицирането по отношение на околната среда представлява положителен факт. Например, дървеният материал използван в строителството се гарантира от национална сертификация, което има положителен отзвук, основан на нашия професионализъм, разпознат на пазара и в други

страни.

Сертификатите FSC/PEFC са познати на световните пазари и улесняват търговията, дори при търговия на дребно се търсят сертифицирани продукти.

Кръгова икономика

Введена е основно чрез международния стандарт за продукти EPAL – един стандарт разработен в Германия, който изисква палетите да са направени от рециклирано дърво и да се използват до живот, нови или ремонтирани.

EPAL е стандарт, който идентифицира системата за обмен на палети. Европейската палетна асоциация (EPAL), е отговорна в световен мащаб за качеството на палетите EPAL, присъстващи на пазара, благодарение на система от контролни мерки, осъществени от независима трета страна. В Италия, тя е представена от Технически комитет CONLEGNO EPAL.

За този вид дейност и по принцип, компаниите трябва да получат обучение и подкрепа и това е ролята на CONLEGNO (във връзка с неговите услуги).

Често компаниите не са подготвени на тема устойчивост. Когато се възползват от обучение, те предпочитат технически обучения.

CONLEGNO няма особен опит с работа със синдикатите, които имат отношение към кръговата икономика и устойчивостта.

02

CATAS²⁰
www.catas.com

CATAS е институт, основан през 1969 г. в регион, тогава познат в цял свят като домът на стола и мебелите. Институтът е създаден от Търговската палата на Удине за да подпомага местните компании да изнасят на нови чужди пазари и да се адаптират към техническите стандарти за продуктите, както национални, така и международни. В допълнение към акредитацията, призната от ACCREDIA като акредитирана тестова лаборатория (ISO/IEC 17025) и като сертифицираща организация за формалдехидна експозиция CARB и EPA сертификати (ISO/IEC 17065), CATAS е признат от публични и частни организации като съответните италиански министерства (Министерство на вътрешните работи и MISE-Министерството на икономическото развитие), американски държавни агенции (CARB и EPA) и международни асоциации на производители (BIFMA).

Голям брой от тестовите, провеждани всяка година на материали и продукти за дървения и мебелния сектори и активното и постоянно участие на неговите технически специалисти във всички национални (UNI) и международни (EN, ISO) Съвети по стандарти в сектора правят CATAS привилегирована техническа обсерватория за текущите нужди и развитието на сектора.

Кръгова икономика

Концепцията за кръговата икономика се появява все повече в много области, но тази година бе особено засилена, от много организации за технически стандарти.

В нашия сектор, както Техническият комитет за дървени панели, така и Комитета за мебели заемат твърда позиция по темата. Ние сме в ранните етапи на кръговата икономика. Съществуват много термини, аспекти, последствия, които имат нужда от системен подход за определяне на референтни схеми и да се продължат по систематичен начин. Нашият водещ принцип е да можем да определим и измерим количествени данни, като създадем обективни и споделени показатели.

По настоящем сме напреднали много в оценката на основните параметри като качество на въздуха в помещение (тясно свързан с мебелите и сградите), трайността на мебелите (технически стандарт EN/ISO) и нивото до което тези аспекти и техните последващи вариации (да бъдат точно определени и устойчиви) влияят върху използването на ресурсите (LCA). CATAS работи усилено по тези теми като участва в Съвети по стандартизиране.

Качество на въздуха в помещение

Качеството на въздуха в помещения, обитавани от човека (домове, офиси, училища, болници...) днес получава специално внимание, като следствие от повишената чувствителност по отношение

на здравето и сигурността на потребителите и околната среда, в която живеят и пребивават. Сред използваните субстанции в производствения процес в нашия сектор, формалдехида и опасните органични субстанции са разпознати като едни от основните източници на опасност и влияние върху човешкото здраве и околната среда. Формалдехидът е една особено опасна субстанция, призната като карциногенна за хората (IARC, Международна агенция за изследване на раковите заболявания, 2006), но все още широко се използва в нашия сектор, в производството на панели от дърво и дървени частици. За да се ограничи и контролира използването му през годините са разработени и приети тестови методи и гранични емисии, които осигуряват пазара с определени средства и правила за верифициране и деклариране дали суровините и крайните продукти отговарят на изискванията. Това е една от малкото области, в която нашият сектор е регулиран от специфични правни задължения. Италия, като други европейски страни е превърнала използването на панели с ниски формалдехидни емисии задължително (клас E1, Декрет на Министерството на труда, здравето и социалната политика №. 288/2008). Други страни извън Европа са приели подобни мерки, например в САЩ, които в последните години са водещи в тази област: през 2009 г., Бордът за въздушни ресурси на Калифорния (CARB) издава правна регулация, която лимитира емисиите на формалдехид от дървени панели, през 2018 г. Американската агенция за опазване на околната среда EPA въвежда ограничение

22. We thank the director of CATAS - Andrea Giavon - for the interview.

02

за емисиите от формалдехид от компостирани дървени продукти, което всъщност увеличава тези граници за всички Американски щати. Според тези правила, за да имат достъп до американския пазар производителите трябва да имат сертификат от трета независима страна, официално оторизирана от CARB и EPA, и която включва инспекции в производствените бази и периодични лабораторни тестове.

Летливите органични съединения (VOCs) са субстанции, които се съдържат в различни дървени и основани на дърво продукти (от мебели до строителни материали) и в довършителни елементи, прилагани на стени, подове, врати, мебели и др. Международните технически стандарти дават референтни методи за измерване на емисиите от VOC (например EN ISO 16000-9). По отношение на изискванията и ограниченията на емисиите, поставени и споделени на европейско ниво можем да се отнесем само към Регламент на ЕС No. 305/2011 за строителните материали, който включва освен основните изисквания и емисии на опасни субстанции от материалите. Някои страни – членки като Франция и Германия са създали собствени регламенти и правила за вътрешните емисии, които производителите трябва да познават и спазват за да изнасят свободно строителни материали и изделия /например подови покрития/ за тези страни. Има и някои национални доброволни схеми за сертифициране за ниско емисионни продукти в Европа, но всяка от тях поставя свои собствени изисквания за тестване и оценка на резултатите.

Този комплекс от изисквания и различни правила днес могат да представляват голяма пречка за производителите, които изнасят своите продукти на различни европейски пазари, както и възможна причина за дезориентация на потребителите в процеса на избор и покупка на продукти.

Трайност на мебелите

Всички технически стандарти за мебели адресират сигурността на продукта и трайността му, свързана с очакваното използване. С помощта на наличните средства за регулиране, (EN стандарти на първо място, но и ISO стандартите), трайността е индикатор за спестяване на ресурси.

Използване на ресурсите

В последните години има силен и широко-разпространен интерес в деклариране екологичността на продуктите в мебелния сектор. В този контекст декларацията за екологична сертификация на продукта EPD (Environment Product Declaration) представлява едно от тези референтни средства, основани на анализа на продуктовия цикъл на живот според метода LCA – Оценка цикъла на живот за гарантиране на обективност на проведената оценка. LCA е структуриран и стандартизиран на международно ниво метод (ISO стандарт, серия 14040) който прави възможно количествено определяне на потенциалното въздействие върху околната среда и човешкото здраве свързано със стока или услуга, започвайки от консумацията на ресурси и емисии,

през целия цикъл на живот на продукта. По тази тема CATAS наскоро започва да развива нова услуга в подкрепа на бизнеса, която позволява да бъде технически доставчик на приложението на анализа LCA за мебелната промишленост.

02

> 2.3. България

(изготвено от Българската търговско-промишлена палата и КТ Подкрепа)

2.3.1. Въведение

Преминаването към кръгова икономика е ключово за комплексните икономически, екологични и социални предизвикателства, с които се сблъсква обществото. Както е посочено в приоритетите на Европейската комисия, преминаването от моментното положение на линейни бизнес модели към кръгови похвати е ключова цел за ЕС по пътя към устойчивостта. Приложението на иновативните производствени системи води до кръговост и не само ще доведе до ползи за обществото, но ще осигури и многобройни нови възможности за фирмите. Иновациите помагат на частния сектор да повлияе положително на икономическия растеж, да намали отрицателното влияние върху околната среда и да създаде повече работни места. Те, всъщност ще генерират нетни материални спестявания за бизнеса.

В Работната програма на Европейската комисия 2019-2021 относно социалния диалог, кръговата икономика е посочена като един от шестте приоритета.

Дървообработващият сектор в България прави първите си стъпки за въвеждане на кръгова икономика. Този екологичен подход в сектора има нужда от промяна в характеристиките и приоритетите на бизнеса и производствените модели, както и нова ориентация на социалния диалог.

Българската търговско-промишлена палата (БТПП) бе

първата организация в България, която промотира през 2000 г. Директивата за екодизайна, която е отправна точка за кръговата икономика.

За изпълнението на “Част 2” от изследването, проведено в рамките на проект Good Wood, Българската търговско-промишлена палата и КТ Подкрепа приложиха два метода за ангажиране на заинтересованите страни в дърводобивната и дървообработваща индустрия, за да се повиши тяхното проактивно отношение към кръговата биоикономика и еко социалния диалог, както и да се събере информация за тяхното мнение. Тези два модела са: дискусия под формата на кръгла маса по време на национална среща по проекта и самостоятелни интервюта.

Дискусията бе насочена към следните теми:

1. Основни пречки и предизвикателства при въвеждането на био кръговата икономика в дървообработващия сектор в България
2. Влиянието на био кръговата икономика върху бъдещото развитие на сектора, социалния диалог в сектора, мениджърите и работниците в сектора.

Национална среща

БТПП и КТ Подкрепа организираха на 26 юни 2019 г. първа национална среща на представители на дървения сектор в България. 23 участници присъстваха на събитието, като

представляваха:

- Горския сектор
- Дърводобивен и дървообработващ сектор
- Мебелна индустрия
- Партньори по проекта.

Дискусията се фокусира върху трудностите, предизвикателствата и възможностите, свързани с въвеждането на кръговата биоикономика в горския сектор и сектор дървообработване.

Специално внимание бе отделено на връзката между кръговата био икономика и социалния диалог в сектора, както и как влияят на ръководителите на фирми и работниците в дървообработващия сектор.

Интервюта

В допълнение на националната среща, Българската търговско-промишлена палата и Конфедерацията на труда Подкрепа проведоха 5 интервюта.

Респондентите бяха представители на браншови организации и синдикални съюзи от дървения сектор, които са активни в социалния диалог.

В капацитета си на колективни организации, представляващи предприятия от дърводобивния и дървообработващия сектор, представителите на браншовите организации изразиха колективното мнение

02

на своите членове.

Представителите на синдикатите се насочиха към влиянието на кръговата биоикономика върху социалния диалог в дървообработващия сектор.

Въпросникът за интервютата включваше следните основни въпроси:

- Какви са предизвикателствата и пречките в сектор дърводобив и дървообработване?
- Въведени ли са някакви кръгови похвати в сектора и до каква степен се прилагат?
- Кои са основните аспекти на кръговата био икономика в дървения сектор?
- Подготвени ли са мениджърите и работниците в предприятията от сектора за въвеждане на кръгова икономика?
- Какво е Вашето мнение по отношение ефекта от кръговата биоикономика върху социалния диалог в сектора?
- Имате ли предложения относно въвеждането на кръговата биоикономика в дърводобивния и дървообработващия сектор?

Партньорите от Българската търговско-промишлена палата и Конфедерацията на труда „Подкрепа“ проведоха интервюта със следните заинтересовани страни:

- Председател на Българската браншова камара по дървообработване и мебелно производство
- Председател на Български мебелен клъстер
- Председател на Българската асоциация на потребителите на дърво
- Ръководителят на Синдиката за колективно договаряне – Горско стопанство Благоевград – Югозападно предприятие
- Ръководителя на Синдиката за колективно

договаряне – Горско стопанство Гоце Делчев – Югозападно предприятие.

2.3.2. Резултати

Основните резултати от националната среща и интервютата са обобщени по-долу.

1) По отношение на липси, пречки, бариери, трудности и предизвикателства, участниците в срещата споделиха следното:

- Ниска продуктивност
- Труден достъп до финансиране
- Малко възможности за достъп до структурните фондове на ЕС за инвестиции в обновено оборудване за сеч, машини, производствени линии и транспорт на дървената продукция.
- Недостатъчна подкрепа от страна на банките по отношение на инвестиционни проекти
- Нисък дял на сертифицираните горски територии и сертифицирани горски компании
- Недостатъци в политиките и на стратегическата рамка за сектора
- Дефицит на устойчиво добити, качествени и с конкурентна цена суровини, особено солидно дърво
- Енергийна ефективност, енергийните разходи за финалната продукция са два пъти по-големи от средните за ЕС
- Работните заплати са сред най-ниските в ЕС, което е конкурентно предимство, но прави индустрията неатрактивна за способни работници
- Производствените разходи са по-високи в сравнение със средните за ЕС
- Недостатъчно инвестиции в технологии, иновации, проучвания и развойна дейност.

2) Основни препоръки за подобряване на ситуацията в горския сектор в България:

- Секторът има нужда от реструктуриране и последователни реформи за да е подготвен за нарастващата глобализация и по-голямата конкуренция
- Необходими са усилия в посока устойчиви пазарни позиции
- Има нужда от последователна стратегия за наемане в сектора, целяща по-високо качество на работните места
- Има нужда от стратегия за професионално обучение с по-високи стандарти за квалификация и лични умения, насочени към устойчивост и кръгова биоикономика
- Необходимо е да се насърчи проактивно отношение от страна на работниците и техните профсъюзи при изготвяне на политиката, прилагането ѝ и мониторинга.
- Колективното договаряне в сектора трябва да се развива в контекста на „зеления социален диалог“.

3) Предложения за подкрепа на по-широко въвеждане на кръговата биоикономика в дървообработващия сектор:

- Ангажиране на високо ниво, с дългосрочни бизнес перспективи. Въвеждането на бизнес моделите на кръговата икономика изисква структурна промяна в организациите. В това отношение, ангажиментът от страна на топ мениджмънта е решаващ. Виждайки в кръговата икономика една възможност, чрез стратегии в полза на дългосрочно планиране и инвестиции, топ мениджмънтът може да подпомогне преминаването към кръговост.
- Личната ангажираност и отношението на работниците също са важни за въвеждането на зелен и кръгов подход. Фирмите, в които кръговият принцип е

02

свързан със социалните цели, етичните правила и духа на организацията могат да повишат ангажираността от страна на служителите. Целенасочените подходи са силно мотивиращи за работниците и ултимативно позволяват на компаниите да привличат и задържат таланта, като постигат продуктивност в една активна и стимулираща среда, заедно с отдаден и мотивиран екип.

- Важно е да се повиши информираността по тази тема, че зеленият и кръговият подход означават повишаване на конкурентоспособността.

- Въпреки, че съществува консенсус относно важността на кръговата икономика, необходимо е по-широко въвеждане на кръговият бизнес модел. Процесът има нужда от нови производствени подходи:

- Приемане на подходи за цикъла на съществуване на продукта

- Прозрачност и отчитане на нефинансовата информация

- Актуалност на постигнатите устойчиви цели (Стратегии за КСО и Устойчивите цели на ООН 2030)

- Информиране на заинтересованите лица и на потребителите

- Пълно разбиране от страна на всички заинтересовани на концепциите за екологичност, кръговост и възможностите, които предоставят

- Обуславяне на потенциала за създаване на нови работни места

- Амбиция да оставим дългосрочна и вдъхновяваща следа.

4) Допълнителни наблюдения

Намирането на нови бизнес възможности, благодарение на зеления и кръгов подход е решаващо за поддържане на пазарния дял и приходи в един много конкурентен пазар. Компаниите, които гледат напред и са иновативни, могат да спечелят конкурентно предимство пред по-статичните фирми, особено в светлината на

растящата потребителска информираност относно темата устойчивост.

Необходим е по-силен ангажимент от страна на социалните партньори за въвеждане на еко аспектите в социалния диалог за дървообработващия сектор особено за:

- Въвеждане на еко клаузи в колективните споразумения

- Разпространение на по-добри еко условия в сектора, които да повлияят положително на условията за труд, на здравето и сигурността на работниците

- Да се обърне внимание на новите “липсващи умения” с допълнително продължително обучение с фокус върху технологичните промени и подход към кръговата биоикономика.

02

> 2.4. Португалия

2.4.1. Въведение

Програмата на ООН 2030, приета от световните лидери през 2015 г., представлява новата рамка за устойчиво развитие и поставя 17 устойчиви цели за развитие (SDGs). Тя е ангажимент за премахване на бедността и за постигане на устойчиво развитие в целия свят до 2030 г., без изключения.

Устойчивите цели за развитие балансират в три насоки: икономика, социален свят и околна среда. Те определят конкретни цели за следващите 15 години, насочени към:

- Човешко достойнство
- Регионална и глобална стабилност
- Здрава планета
- Честни и гъвкави общества
- Проспериращи икономики.

Дървообработващият сектор в Португалия е много добър пример за каскадно използване на суровините по цялата верига на доставки. Все пак, има многобройни възможности за повишаване на усвояването и приложението на кръговата икономика и принципите на еко дизайна в сектора, основно във фазата на проектиране и дизайн, както и иновативно използване на рециклирани и вторични продукти като суровини.

Компаниите, работещи в дървения сектор в Португалия, имат доста традиционен и познат профил, както и по-ниска от средната дистрибуция. Компаниите са разположени в северния и централния регион на страната, играейки много важна роля за концентриране на население в районите с по-ниска плътност на население, повишавайки местната бизнес динамика,

чийто потенциал за създаване на работни места и възможността за прилагане на мерки за устойчиво управление на горите, основано на нуждата от осигуряване на суровини в средносрочен и дългосрочен аспект.

Същевременно големият брой микро и малки предприятия разкрива липса на подходящо структуриране и нужда от развитие, разпространение и прилагане на инициативи, които са насочени към повишаване на индивидуалните умения на работниците, подобряване на лостовете за управление и ноу-хау на мениджърите, паралелно с повишаване осведомеността по отношение на околната среда от доставчици и клиенти.

Проучването, което доведе до съставянето на настоящия доклад се основава на двустранни срещи със заинтересовани лица, както и телефонни разговори и информативни разговори, проведени във връзка с различни събития. По-долу са изброени някои от ангажираните заинтересовани лица:

- Карлос Рибейро (Корпоративен директор човешки ресурси на Grupo Vicaima, S.A. (голяма индустриална компания)
- Жоахим Круз (Управляващ партньор / дърводелец в Chapim Concept (малка дърводелска фирма)
- Марио Силва (инженер, отговорен за производството и продажбите) в Margeires (средноголяма мебелна фирма)
- Диего Луз (Старши управител на Serração Santa Luzia (малка дъскорезница)
- Рикардо Андраде (директор финанси и човешки

ресурси в RIBADÃO – дъскорезница и производител на дървени деривати, S.A. (средна/голяма компания)

• Антонио Магалаес, (Член на борда на Съюза на строителите и доставчиците на публични услуги/ В следващите раздели авторите са направили обобщение и структуриране на перспективите и събраните мнения по време на събитията, проведени по проекта в Португалия.

2.4.2. Възможности и критични аспекти за фирми и работници

Има няколко аспекта от събраните мнения, които се отразяват на основните изводи, и които по мнение на заинтересованите лица могат да се подобрят или реформират и се приемат като възможности за развитие на сектора.

Ключовите предизвикателства идентифицирани от заинтересованите лица са представени по-долу. Преекспонираното законодателство в Португалия (двете европейски директиви и националните закони), които могат да са натоварващи в някои случаи, по отношение на отговорността за управлението на отпадъците. Малките компании са загрижени относно това, че не могат да отговорят на изискванията на законодателството за управление на отпадъците поради липса на ясна информация, подготовка и квалификация на техните служители и ръководство.

Има няколко примера за компании, които вече са въвели еко продукти използвайки основните концепции на кръговата биоикономика за да максимизират

02

продуктовия цикъл на живот. Те ценят не само икономическия аспект, но и социалната отговорност, смятайки, че трябва да насърчават работниците си като дават смислен пример по отношение опазването на околната среда.

Повишаване броя и адекватността на обученията в определени области, особено насочени към иновативни производствени начини и технологии, както и планиране и гарантиране на качеството са решаващи. Това може да се изпълни чрез по-голямо предлагане на малки обучителни курсове, които отговарят на настоящите нужди на компаниите.

Някои компании прилагат концепция, основана на анализ на живота на продуктите, която изглежда като “продуктово попечителство” или от компании, които са “попечители на своите продукти”. Екологичната отговорност започва с избора на суровини, първата трансформация и производствения процес до крайния продукт. Всички процеси и материали трябва да се контролират за да се гарантира, че крайният продукт отговаря на зададените критерии за еко дизайн и че може да се използва отново или рециклира след като животът му приключи. Тези доброволни инициативи или изисквания на пазара могат да насърчат по-отговорно мислене в компаниите и работниците и да заложат ясна чувствителност, че допринасят до една по-зелена и кръгова икономика.

Колективното трудово споразумение е публикувано през 2012 г. и е остаряло в това отношение. Има необходимост от хармонизиране на професионалните категории в дървообработващия сектор в цяла Европа, за да се повлияе динамиката на пазара на труда на Единния пазар и да се очертаят ясно умения и кариерни характеристики.

2.4.3. Добавена стойност от социалния диалог

Социалният диалог трябва да бъде засилен и подкрепен за да превърне настоящите предизвикателства във възможности, както за работниците, така и за фирмите. Определени обучения целят подобряване на уменията на работниците и адаптиране към нови производствени техники и технологии и се търсят от компании и работници. Заинтересованите лица осъзнават, че основната сила на социалния диалог е превенцията на социални конфликти, както и възможността да се адаптират работните условия към специфична дейност и динамика на пазара. Освен това, той показва нужда за извършване на всички необходими промени за подобряване обхвата на колективните договори до брой фирми и служители, като тези преди периода на кризата.

Както е видимо на графиката по-долу има увеличение на броя работници, които са обхванати от колективните договори, но все още има дълъг път да се извърви до постигане на нивото на покритие от 2008 г. Прилагането и договарянето на колективните договори в Португалия бе силно повлияно от кризата от 2008 г. до 2015 г. и от тогава е в период на възстановяване. Въпреки че не е постигнато покритието от 2008 г. е видно, че са взети някои мерки, които са от решаващо значение за икономиката като цяло.

Всички участвали в интервютата потвърдиха, че има голяма нужда да се обвърже глобалната икономика

със защитата на социалните права, на правата за преговаряне, което ще позволи на всички компании (малки и големи) да са по-конкурентни. За това социалният диалог често се прилага на неформално ниво в някои компании, за да ангажира работниците към по-голяма чувствителност по отношение на зелената икономика, а влияние може да има за всяка компания. Основният извод е, че ако компаниите постигнат намаление на разходите, адаптират и инкорпорират в своята дейност по-голяма чувствителност и информираност към околната среда, това ще рефлектира върху условията на труд и въпреки, че не се споменава, ще има положително влияние върху възнаграждението на работниците.

Освен това, има всеобщо разбиране, че е необходимо да се подобряват квалификациите на работниците, чрез комбиниране на формално обучение и специфични обучителни курсове. Това трябва да се направи в сътрудничество с държавните агенции по труда (IEFP), специализирани обучителни центрове, професионални училища и университети. Докато има области на знанието, които са преносими и актуални за всички дейности и които могат да инкорпорират в обучителната и образователната система настоящи практики от индустрията, както и да подготвят за нови предизвикателства към новите бизнес модели и прилагането на концепцията на кръгова био икономика трябва да се приемат по интегриран начин.

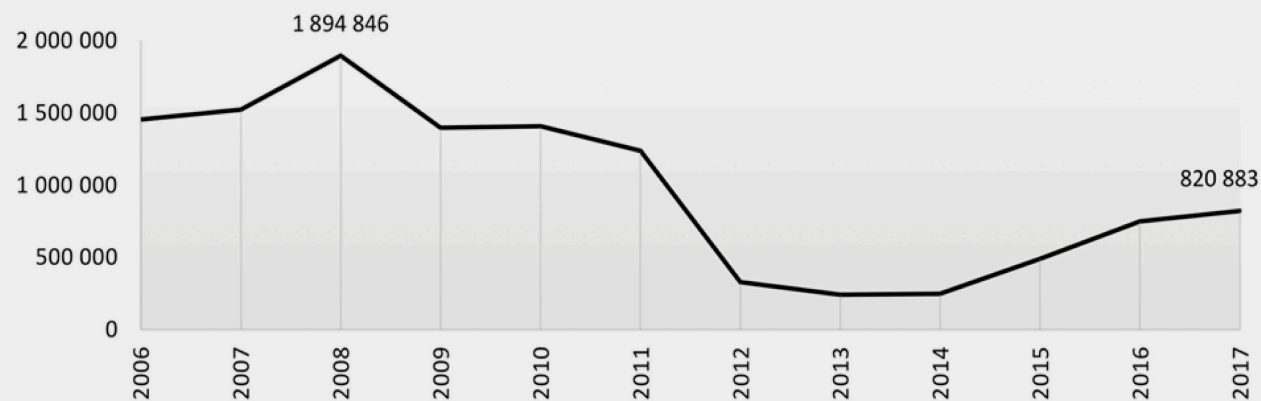
Друг важен аспект е нуждата от засилване/ възстановяване на колективните договори за да бъде по-конкурентен секторът. Въпреки че по общото мнение, има и силна нужда от промяна в длъжностните характеристики и наименованията на длъжностите, за да се постигне по-гъвкавост на индустрията.

02

Фиг. 1

Работници в Португалия, потенциално обхванати от публикуваните колективни договори (нови или предоговорени)

източник: Зелена книга на трудовите отношения – Министерство на заетостта на Португалия

03

ПРИМЕРИ ЗА УСТОЙЧИВ СОЦИАЛЕН ДИАЛОГ

03

> 3.1. Въведение

(автор: Centro Studi G. Tagliacarne)

Въз основа на идеите и информацията, споделена със заинтересованите страни в контекста на проекта, партньорите от GOOD WOOD си поставиха за цел да идентифицират опити и практики за социален диалог с екологична устойчивост за дървения сектор.

Всъщност се изясни нуждата от конкретни проекти: липсват такива, които да са резултат от общи усилия от страна на социалните партньори (работодатели и синдикати) за “зелен и кръгов” дървен сектор. **Има голяма необходимост от засилване на социалния диалог в тази сфера, да се създадат модели, инструменти, споделени пътеки между компаниите / работодателските организации и работниците / синдикатите, с ангажирането и на местните институции.**

В тази част на доклада се **описват три примера, които дават идеи и могат да провокират нови действия.** Избрани са, тъй като представляват израз на сътрудничеството между работодателите и синдикатите в три приоритетни области, от определените от участниците във фокус групите и интервютата, съгласно част 2 от доклада:

- първият пример представя **споразумение на европейско ниво**, което очертава стратегията на социалния диалог и същевременно дава оперативни елементи, които могат да се използват от отделните компании с активно участие на работниците;

- вторият пример, въпреки че е от друг производствен сектор, различен от дървообработващия представлява случай на **второстепенно договаряне, което включва устойчиви цели** – инструмент, който, по мнението на социалните партньори е много важен за ефективното въвеждане на устойчиви и ангажиращи бизнес модели;

- третият пример представя модел за продължително обучение в сферата на корпоративните устойчиви цели, създаден благодарение на социалния диалог и насърчаващ прилагането на мерки, ангажиращи работниците, мениджмънта и заинтересованите страни.

03

> 3.2. Европейско споразумение за намаляване експозицията на формалдехид

(автори: Cei-Bois и Centro Studi G. Tagliacarne)

“Независимото споразумение на Европейския наръчник за действие относно превенцията от експозиция на формалдехид в Европейската индустрия за производство на дъски и спазването на минималните приемливи стойности на експозиция” е подписано през 2018 г. от Европейската федерация за производство на панели (EPF) и Европейската федерация на работниците в строителството и дървообработването (EFBWW).

То представлява пример от социалния диалог на ниво ЕС по ключов въпрос, свързан с устойчивостта и е резултат от съвместни усилия за подкрепа на модела за съвместно учене сред европейските социални партньори, обмен на опит за бизнеса и включващ подход за компаниите.

Основните точки от споразумението са обобщени в примера по-долу. Представена е и информация от последващо интервю с EFBWW.

Типология	Незадължително споразумение от социалните партньори в сектора на ниво ЕС.
Период	Споразумението е подписано на 29 ноември 2018 г. и има продължителност 3 години. То е резултат от общ проект за социалния диалог, осъществен от европейските социални партньори (EFBWW, CEI-Bois и EPF) в периода март 2017 - май 2019.
Цел	Целта е проактивно приложение на ограниченията за експозиция на работното място, препоръчани от Европейския научен комитет за ограничения на експозицията на формалдехид на работното място. Документът е обвързан с влизането в сила на свързани споразумения и промяна на Директива 2004/37/ЕС. Споразумението поставя минимални изисквания, които да се прилагат без предразсъдъци към европейски, национални или браншови регулации. Изготвен е практически наръчник за приложение в производствени бази. Наръчникът поставя изисквания за участието на работниците и план за действие, който включва оценка на риска, мерки за превенция, процедури за осигуряване спазването и процедури за обратна връзка.
Географско и секторно покритие	Производства, основани на дървен материал в ЕС. Обхванат е сектор NACE 16.21 – производство на фурнирни листове и дървени плоскости, производство на ПДЧ, фурнирни плоскости, плоскости за други цели, производство на ПДЧ, фурнирни дъски и подобни ламинирани дървени части и листи, производство на плочи от дървесни частици (OSB) и други плоскости, производство на фиброкартон и други, производство на уплътнено дърво, производство на слепени ламинирани дървени изделия, ламинирани дървени плоскости.

03

Ангажирани социални партньори	Европейска федерация за производство на плоскости (EPF); Европейска федерация на строителите и работещите в дървената промишленост (EFBWW).
Социален диалог	Целта на споразумението е да насърчава сътрудничеството между социалните партньори на нови нива, докато се съблюдават различните култури в индустриалните операции. Практическият принос е подобряване нивата на защита на работниците в процеса на производство на дървени плоскости. Той е резултат от един по-голям проект, насочен към определяне на предизвикателствата и възможните решения в рамките на дървообработващата индустрия и разработване на препоръки към ангажираните фирми и работници.
Устойчивост	Формалдехидът е много изследвана субстанция. Той принадлежи на групата на опасните органични съставки и може да се освободи в околната среда от естествени процеси като горски пожари или естествен разпад. В индустриалното му приложение има опасност да причини различни ефекти върху здравето и за това се смята за опасен химически агент. Формалдехидът се използва в производството на различни видове смоли, които се прилагат като лепило и свързващ елемент в много индустрии, включително дървената. От януари 2016 г. формалдехидът се класифицира като канцерогенно вещество 1B съгласно Регламент (ЕС) 1272/2008. За това е обект на Директивата на ЕС 2004/37/ЕС за защита на работниците от рискове, свързани с експозицията на карциногени и мутагени по време на работа. По време на подписването на споразумението все още не е определен лимит на експозицията на работното място от европейското законодателство. Обновената Директива 2019/983 е приета на 5 юни 2019 г. и ще бъде приложена от страните членки в следващите години. За това споразумението проактивно предвижда подобни промени, релевантни както за индустрията, така и за работниците.

ON LINE ИЗТОЧНИЦИ

- <http://www.cei-bois.org/wp-content/uploads/2018/12/JPSD-35-Press-release.pdf>
- <https://europanel.org/wp-content/uploads/2018/12/Action-Guide-on-Formaldehyde-signed-on-28-Nov-2018-in-Lisbon.pdf>
- <http://www.cei-bois.org/2018/12/06/perspectives-and-challenges-of-the-woodworking-industries-in-europe-1st-training-workshop-on-the-european-action-guide-on-formaldehyde/>

03

ПОСЛЕДВАЩО ИНТЕРВЮ С EFBWW ОТНОСНО ИЗГОТВЕНИЯ “ЕВРОПЕЙСКИ НАРЪЧНИК ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ФОРМАЛДЕХИД”²⁴

Интервюто предлага обща оценка на наръчника и обратна връзка относно процеса на приложение, като маркира пречките и постиженията.

Основните резултати от интервюто са обобщени след зададените въпроси.

Q. Кои са основните аспекти на иновативността и добавената стойност на Европейския наръчник относно превенцията на формалдехид, наричан за кратко Формалдехидно споразумение?

Иновативността и добавената стойност на Формалдехидното споразумение могат да се разглеждат от две перспективи.

От политическа перспектива, то води до важен конкретен резултат за европейския социален диалог по важната тема здраве и безопасност, насърчавайки:

- съвместно учене между европейските социални партньори
- обмен на опит между фирмите
- активен подход при планиране и изпълнение в компаниите с участието на работниците във всички стъпки: планиране, изпълнение, коригиране на плана и информирание
- събиране на данни на ниво ЕС.

От техническа гледна точка то осигурява: конкретен метод за компаниите за прилагане на продължително подобрене в превенцията и контрола относно формалдехида.

Q. Доколко се прилага? Какво може да се направи за да се разшири приложението? Кои са критичните аспекти, ако има такива?

Все още сме в ранен етап на прилагане на Споразумението на национално ниво. Формалдехидното споразумение не е задължително на национално ниво, за това трябва да се договори и в отделните страни.

От техническа гледна точка основните пречки за прилагането му са свързани с: езика (например коректен превод на всички езици на ЕС), техники за измерване (как и къде да се измерва), информираност и умения на ниво фирма (мениджмънт и работници); информираност и умения на социалните партньори.

R. Gehring отбелязва, че всички горепосочени критични точки се покриват от наскоро започнал европейски проект. Той ще осигури: технически превод на Формалдехидното споразумение на всички езици на ЕС, обучения за обучители предназначени за работници, обучения за обучители предназначени за социалните партньори.

От политическа гледна точка много важно е желанието на социалните партньори за приемане на Формалдехидното споразумение на национално ниво. Напомня се, че споразумението предлага подход, който е консолидиран в Германия (разработен от Paritarian

Accident Insurance), част от “Съвместна стратегия за здраве и безопасност” в която участниците в процеса стриктно координират своите действия в областта на превенцията.

Преговорите на национално ниво сега са ключови за повсеместното приемане на Формалдехидното споразумение: въпрос е на използване на преговорите като уникален начин за справяне с ключовите предизвикателства за здраве и безопасност.

Например, в Италия, както сподели M. Landolfi, има възможност съдържанието на Формалдехидното споразумение да се включи в секторното колективно споразумение /договор, което трябва да се обнови. В Италия в процеса на пандемията COVID има добър пример, при който италианските социални партньори са се споразумели на много конкретни и стриктни протоколи за сигурност, имайки много важна, про активна роля към компетентните министерства.

Освен това, критичните точки изглежда имат голямо влияние върху организационната структура на фирмите и по-специално по процедурите и мерките за превенция на риска. Тази пречка би могла да се преодолее чрез въвеждане на прогресивни/транзитни мерки, фиксирани лимити и много важно, използване на подход с участие на всички ангажирани в плана за действие на ниво фирма.

Друг ключов аспект е информираността на работниците по темата: те трябва да са повече, по-добре информирани и обучени да бъдат проактивната част от компанията.

24. Интервюто е организирано от CEI BOIS и CSGT по електронен път на 15.05.2020; EFBWW е представена от: Mercedes Landolfi (Председател, FILLEA CGIL, Италия и Председател на Комитета за наблюдение за дървената/мебелната промишленост и горското стопанство) и Rolf Gehring (Политически секретар Wood and OSH)

03

Q. Може ли Формалдехидното споразумение да бъде модел за сътрудничество и/или методологичен подход, който да се приложи и в други под сфери на „зелени и кръгови теми“ за дървения сектор?

Да, абсолютно. Подходът с участие на всички ангажирани, заложен във Формалдехидното споразумение е модел, който може да бъде приет за други въпроси/теми/случаи на здравословни и безопасни условия, в по-общ мащаб, относно устойчивостта на околната среда или аспекти, свързани с професионалното обучение, защото може да засили:

- социалното партньорство и споделянето на данни на европейско, национално и фирмено ниво
- по-голямо приемане на новите правила и поведения / подход от долу нагоре/

- участието (и или представителството) на работниците и ангажирането на работниците в учене чрез практика и други подобряващи общата среда и работата процеси.

Като последно е споделено мнението относно важността на европейските проекти за тези теми: социалните партньори трябва да промотират транснационални проекти за умения и мултидисциплинарни социално-икономически проучвания (нови материали, ергономични решения, технически иновации и организационни промени) за да направят Зелената сделка активна на практика.

В последствие резултатите от проектите трябва да бъдат интензивно капитализирани на национално ниво и да се изведат и предлагат на национално/локално ниво насоките, изведени от проектите.

03

> 3.3. Допълнително споразумение на второ ниво за въглеродните емисии

(автор Centro Studi G. Tagliacarne)

Кратко описание	Споразумение второ ниво на водеща индустриална група – производител на цимент. Споразумението предвижда бонус за служителите при постигане на устойчива цел – намаляване на въглеродните емисии.
Период	ноември 2019 г.
Обхват	Допринася за прилагането на принципите за устойчивост на околната среда чрез политики на една компания, свързвайки предоставянето на бонуси на служителите спрямо друг параметър – намаляване на въглеродните емисии.
Географско покритие	10 завода в Италия
Въведение	Секторът за добив и производство на цимент, подобно на химическия сектор, се характеризира от голямо използване на енергия и високи нива на въглеродни и прахови емисии. Обработката се смята за високо замърсяваща производствена специализация, както за работниците, така и за околната среда. Наличието на завод от този вид в определен район привлича вниманието и притеснението на част от населението (което частично влияе на работниците) и налага нуждата от обръщане на внимание към устойчивостта на завода по отношение на околната среда.

По отношение на производството на цимент трябва да се вземат предвид три фактора:

- важността на човешкия фактор в производствения процес: днес производството на цимент се основава много на технологиите и автоматизацията, но човешкият контрол като параметър е широко разпространен и фундаментален за цялата производствена верига;

- секторът страда от дълбока криза, която води до внимателно реструктуриране и консолидиране с активното участие на синдикатите и ангажиране на второ ниво на договаряне;

- работниците са чувствителни по отношение опазването на околната среда.

Конкретната компания показва чувствителност и към трите гореописани фактора и по настоящем е мултинационална група с технологичен производствен процес, консолидирано управление и индустриални връзки със силен фокус на работниците върху проблемите на околната среда.

Компанията също участва в европейски проект, който третира складирането на въглероден диоксид чрез комплексен процес на втвърдяване.

03

Социален диалог/ангажирани страни	Ангажирани са пряко следните участници: Национална организация на синдикатите към компанията, подкрепена от секретариата на Feneal -UIL, Filca CISL, Fillea CGIL; представители на индустриалната група, подкрепени от асоциацията на работодателите в сектора. Този вид допълнително договаряне на второ ниво идва от сътрудничеството на социалните партньори на ниво компания. Работниците показват, че са чувствителни към темата за опазване на околната среда и оценяват подхода на ръководството по отношение на договарянето. Синдикатите допринасят съществено за подготовката и дефинирането на споразумението, особено по отношение на идентифициране и подобрение на регулаторните аспекти и икономическите индикатори. Работниците участват в преговорите чрез срещи между ръководството на компанията и Националната организация на синдикатите. Това допринася за създаването на обща информираност и ангажимент. Допълнителното споразумение е подписано от работниците и компанията. Като последваща оценка, приложението на устойчиви решения, включени в споразумението може да се приеме положително, на годишна база, от края на първата година от прилагане на споразумението (края на декември 2020 г.).
--	---

Устойчивост на околната среда	Устойчивият елемент е свързан с намалението на директните въглеродни емисии (измерени в кг CO² на тон произведен цимент). Намалението на емисиите в производствената фаза се свързва тясно с допълнителен механизъм, калкулиран въз основа на постигане на конкретни нива (Kg/t / & = кг CO² на тон продукт) и допълнително количество.
Бенефициенти и други заинтересовани страни	Работниците са преки ползватели на допълнителното споразумение второ ниво и имат две преки ползи: а) плащането на бонус за представянето, свързан с намалението на производството на CO² и емисиите; б) подобрението на работната среда и корпоративния климат. Работодателят също е бенефициент: а) за повишаване на продуктивността и стандартите за ефективност; б) за подобряване на работната среда и корпоративния климат. Ангажиментът да намалят въглеродните емисии очевидно носи ползи на региона и на общността
Обхват	Споразумението обхваща повече от 1,000 работници в 10 завода в цялата страна.
Критични фактори / трудности	Решението да определят индикатори за устойчивост показват желание за фокус върху благородния път на конкурентоспособността, а не на намаляването на разходите. Този избор носи редица изключително положителни последствия, като нуждата от инвестиции насочени към производствения процес и качеството на продукта, активирането на нови организационни и обучителни методи, подходящи за спазване на изискванията за опазване на околната среда и сигурността на работното място и ангажирането на работниците.
Критични фактори / трудности	Рано е да се оценят ефектите от споразумението, които ще се появят след няколко години. Оценка може да бъде направена поне след три години. Критичните моменти и трудности ще дойдат от приложението на споразумението в ежедневната работа.

03

Повторна приложимост	По отношение на дървения сектор, със сигурност може да се приеме, че този опит може да бъде приложен. Все пак, трябва да се вземе предвид, че опазването на околната среда в дърводобивния сектор се приема основно като въпрос на бизнес, а не като въпрос, който има общо влияние върху заобикалящата среда. В дърводобивния сектор контролът върху външните за компанията заинтересовани страни не е толкова силен, в сравнение с добива на цимент. Следните елементи трябва да се обмислят заедно с условията, които ще улеснят прилагането на този опит в дървения сектор: a) споразумения за веригата за доставки (по примера на строителния сектор), по предложение на синдикатите, които засягат темата за околната среда; b) обучение по теми, свързани с опазването на околната среда, пред-назначени за работници и работодатели; c) действия от местните институции; d) повишаване на осведомеността и чувствителността на потребители-те относно теми за околната среда, свързани с производството в този сектор. Във всеки случай, желанието да се репликира този опит е свързано със стремежа да се приеме „култура за устойчивост“ в компанията и обществото.
Изводи	Основният извод е, че иновации от такъв род зависят от чувствителността и прозорливостта на работодателя. Определянето на този опит като добра практика на социалния диалог е важно защото: - той е пример за положително взаимодействие между региона, работниците и компанията по отношение на околната среда; - комбинира темата за устойчивост с конкретни и лесно дефинирани цели; - адресира предизвикателството устойчивост в един труден сектор с високи енергийни разходи, ниски прагове и лоша репутация по отношение на околната среда. Краткото време от влизането в сила на Споразумението е причина за трудната му оценка /в краткосрочен и средносрочен аспект/ и елементите за преносимост към дървения сектор не могат да се идентифицират ясно за момента.

03

> 3.4. Съвместно пилотно обучение на тема целите за устойчиво развитие

(Woodwize)

Обучението “Към устойчив бизнес с целите за устойчиво развитие!” е проект, изпълняван от WOODWIZE, паритетна секторна организация за дървен материал и мебели в Белгия. То представлява пример за обща визия, споделена от синдикатите и работодателските организации. Предложено е на компаниите да участват, за да насърчат про-активното ангажиране на работниците в постигането на целите за устойчиво развитие.

Вид	Обучение
Период	Септември - декември 2020 - 8 дни
Цел	В това практическо обучение целите за устойчиво развитие се използват като компас за насочване на компаниите към устойчивост. За да могат да започнат да ги следват и да наблюдават прогреса се въвежда инструмент, създаден от Trendhuis, план за постигане на устойчивите цели за развитие. Ручастниците се информират и ангажират с неизбежността на корпоративната социална отговорност и как целите за устойчиво развитие действат като насоки. Обучението отразява и ролята на белгийските компании като пример в сектор мебелно производство когато става дума за устойчивост.
Географско покритие	Фландрия, Белгия .
Ангажирани социални партньори	Синдикати и работодателски асоциации в белгийската дървообработвателна и мебелна индустрия: ACV BIE (Синдикат в строителството, индустрията и енергетиката), ABVV-AC и ACLVB (Обща конфедерация), Fedustria (Белгийска конфедерация на дървообработващата, мебелната и текстилна индустрия), Bouwunie (Строителна конфедерация) и Belgische Houtconfederatie (Белгийска конфедерация на горските предприемачи и дъскорезници).
Социален диалог	Проектът е изпълнен от WOODWIZE, паритетните секторни организации в сектори дърводобив и мебелно производство в Белгия. Предложените примери са събрани в допълнителен “вдъхновяващ наръчник с информация” и са приложени с консенсус от работодатели и работници.

03

Контекстът	Дърводобивът и мебелното производство се срещат с много предизвикателства. Суровината “дърво” става все по-оскъдна, цените на суровината се покачват, рентабилността и конкурентоспособността са под напрежение и е все по-трудно да се привлекат /млади/ професионалисти. Заедно с фирмите от сектора, WOODWIZE желае да подкрепя устойчивото бъдеще с поглед към икономическите показатели и заетостта, с уважение към хората и околната среда. Все пак, в момента концепцията за устойчивост понякога се използва неподходящо. В дървената и мебелната индустрия устойчивостта има специално значение. Не само заради използването на дърво, естествено устойчив материал, който е един от /основните/ стълбове на устойчивото предприемачество. Все пак, устойчивостта не само изисква отговорна политика за суровините /използване на дървен материал от устойчиво управлявани гори/, но устойчивостта има нужда да се фокусира върху работниците, тяхното обучение, спазването на местното законодателство по отношение на околната среда, отговорно енергийно потребление и по-отговорен бизнес. Много фирми от дървената и мебелната индустрия имат желание да инвестират в устойчиво предприемачество. Но имат нужда от насока, знания и лесни за приложение и използване техники. По време на това обучение компаниите са подпомагани при разработване на структуриран устойчив процес, адаптиран за техните индивидуални нужди.
-------------------	---

	Обучителното съдържание е адаптирано за дървения и мебелния сектор с някои вдъхновяващи примери от практиката. Накрая на обучението участниците имат изготвен “План за постигане на целите за устойчиво развитие”, създаден специално за тяхната фирма.
Принос на социалните партньори	За да се разработи план за Целите за устойчиво развитие за конкретна фирма е необходимо да се създаде “Работна група за устойчиво предприемачество”. Тази работна група е гаранция, че политиката за устойчивост се прилага ефективно и ефикасно. Работната група се състои от работници от различни отдели и техни представители. Представителите на социалните партньори играят ключова роля в убеждаване на тези „които не вярват“. Това е ролята на представителите на синдикатите, заедно с другите членове на работната група, да информират всички работници за важността да участват като компания в реализирането на Целите за устойчиво развитие до 2030 г. По този начин устойчивата политика става обичайна тема в програмата на социалния диалог в компанията.
Ползватели	Работници, ръководство, изпълнителен директор, доставчици, клиенти.
Методология	Обучението “Към устойчив бизнес с Целите за устойчиво развитие!” е разработено с продължителност 8 дни /x1/2/, за период от два месеца. В края на обучението всяка участваща компания може да разработи свой план спрямо Целите за устойчиво развитие.

03

	Обучението “Към устойчив бизнес с Целите за устойчиво развитие!” е разработено с продължителност 8 дни /x1/2/, за период от два месеца. В края на обучението всяка участваща компания може да разработи свой план спрямо Целите за устойчиво развитие. Този план ще бъде съставен по време на обучителните сесии и ще бъде адаптиран спрямо специфичните нужди на фирмата. Участниците трябва да правят допълнителни задачи, като домашно между сесиите. Направеното се обсъжда през следващия урок така че участниците учат и един от друг. Няколко примера от дървената и мебелната промишленост ще бъдат представени като добри практики. ден 1 Неизбежността на устойчивия бизнес. ден 2 Към социална отговорност. ден 3 Четири стъпки на плана за Целите за устойчиво развитие: Стъпка 1: Разработване (част 1) ден 4 Четири стъпки на плана за Целите за устойчиво развитие: Стъпка 1: Разработване (част 2) ден 5 Четири стъпки на плана за Целите за устойчиво развитие: Стъпка 2: Интеграция ден 6 Четири стъпки на плана за Целите за устойчиво развитие: Стъпка 3: Реализация ден 7 Четири стъпки на плана за Целите за устойчиво развитие: Стъпка 4: измерване ден 8 Изграждане на устойчива компания: Градивни частици и лидерство	Валидиране За да бъдат валидирани резултатите от обучението и изготвения план се организира полудневна среща приблизително една година след обучението. По време на тази среща участващите компании споделят своя опит и учат от успехите и трудностите на другите. Резултат Планът се структурира по метода “растеж и проследяване” за устойчив бизнес. Това е план стъпка по стъпка, който е лесен за разбиране и може много плавно да се приложи, като са възможни корекции, основани на резултати от измервания и наблюдения. Планът започва с оценка (самооценка) на нивата на 25 работни теми. Отговорите на тези въпроси дават ясна представа на фирмата за нейния устойчив подход. Соценката на въздействието компанията определя дългосрочните резултати. Става въпрос както за положителните, така и за отрицателните такива. С анализ на материалите фирмите определят кои теми са важни за тях, в рамката на устойчивото общество. Две насоки се взимат предвид: от една страна влияние върху обществото, а от друга какво влияние на самата компания. Предизвикателството в Целите за устойчиво развитие е да се направи последно „измерване“ на плана. „Вниманието“, „усилието“ и „резултатът“ в областта на различните цели за устойчиво развитие се проучват и визуализират. Повтаряйки това регулярно, най-добре на годишна база, компанията може да определи напредъка си, както и ще е наясно относно устойчивото предприятие-мачество и ще може да продължи към четирите стъпки от плана.
--	---	---

03

Иновация	Това е нов начин за интегриране на устойчивост в процесите на компанията с участието на всички заинтересовани лица в и около компанията.
Критични фактори	Компаниите трябва да имат амбиция да са устойчиви. Необходима е подкрепа от страна на мениджърите, за да имат шансове за успех устойчивите процеси и политика. Подкрепа е необходима на различни нива; както и са нужни определен бюджет и време. Освен това, финансовата стойност на устойчивото предприемачество е трудно да бъде измерена.
Заклучение	Планът за следване на Устойчивите цели за развитие е структуриран метод за „растеж и проследяване“, в който трябва да участват служителите и различни заинтересовани страни за една компания. Той може да вдъхнови както малки, така и големи кампании, в тяхното самостоятелно и специфично развитие на устойчиво предприемачество. Това е план стъпка по стъпка, който може да се използва от всички компании, такива, които още не са положили старта на устойчивото предприемачество и такива, които вече прилагат такъв подход.
Източник/ притежател на практиката	WOODWIZE заедно с TRENDHUIS

Лица за контакт	Jeroen Doom, директор на WOODWIZE (jeroen@woodwize.be), Jenny Van Damme, консултант за WOODWIZE (jenny@woodwize.be), Nathalie Bekx, главен изпълнителен директор на TRENDHUIS (nathalie.bekx@trendhuis.be)
------------------------	--

03

> 3.5. CNUF® - Екологично сертифициран ковчег

AIMMP е създала и разработила продукта CNUF®, амбициозна схема за сертифициране, която има за цел гарантиране производството на екологични ковчези, с помощта на комплект от критерии и оценка на съответствието от трета страна.

Сертифицираните ковчези CNUF® се изработват от лесно разграждащи се дървесни видове, тапицерии от естествени растителни фибри, лакове и лепила с ниско съдържание на летливи органични съставки и формалдехидни емисии, както и лимитирано използване на материали.

Това е пример как нужда, проявила се на пазара е удовлетворена от индустрията, чрез участието на браншовата асоциация, която насърчава подобряване здравословните и технически условия за работа, сигурността, както и повишава информираността относно влиянието върху природата при използване на неекологични ковчези при погребения и кремации.

Типология	Схема за доброволно сертифициране на производството на екологични ковчези
Период	Сертификационната схема е въведена през 2014 г., като резултат от съвместните усилия на AIMMP, производителите на ковчези и погребални агенции. CNUF® е регистрирана търговска марка в Европейското бюро за интелектуална собственост /EUIPO/.
Aim	Схемата за доброволно сертифициране CNUF® е разработена с две основни цели: - Като отговор на търсенето от страна на участниците в производството на ковчези да използват по-щадящи и екологосъобразни суровини, особено покривни продукти и лепила. - В отговор на търсенето на пазара, изразено от погребалните агенции за екологично сертифицирани ковчези като сертификацията е направена от независима страна, гарантираща спазването на националните закони и изисквания относно защитата на почвата и чистотата на въздуха. Приложението на изискванията, заложи в сертификационната схема в производството на ковчези води до нуждата от подобряване на контрола в няколко аспекта, свързани с производствения процес, което пък води до по-голяма ангажираност на работниците, обучение и придобиване на нови умения.
Географско и секторно покритие	Дървопреработвателна индустрия. Бранш по NACE - 32 – Други преработващи индустрии, основно код 32995 – Производство на ковчези.
Ангажирани социални партньори	Португалската асоциация на дървената и мебелната промишленост (AIMMP); Национален съвет на производителите на ковчези (CNUF); Синдикат на индустриалните работници (SINDEQ)

03

Социален диалог	Проектът, който подкрепя сертификационната схема работи в няколко направления за да насърчава сътрудничеството между социалните партньори, насочено към благоприятни условия на труд на всички нива и същевременно сътрудничество и повишена чувствителност и отговорност към околната среда при производството на ковчежи. На практика, положените усилия за разработване и промотиране на сертификационната система са довели до подобряване нивото на защита на работниците специално в тази индустрия. Това е резултат от по-широк проект, който цели идентифициране на предизвикателствата и решенията, предложени от дървообработвателните индустрии и разработване на препоръки към компаниите и работниците в тях.
Устойчивост	Погребенията и кремациите са потенциални източници на замърсяване на почвата и атмосферния въздух, съответно. За това използването, в производството на ковчежи на лесно разградими дървесни видове, покривни продукти с ниски емисии на VOC и формалдехид, както и биоразградими текстилни фибри е от ключово значение. Покривните продукти /бои/ и лепила с висок процент на VOC представляват голям риск за работниците, тъй като могат да са причина за летален изход. При кремиране, по време на процеса на изгаряне, тези силно опасни химикали могат да причинят дисфункция в човешкото тяло и дори неочаквани

	текссплозии. Формалдехидът, чрез ликсивиация, повишава потенциалното създаване на нитрати в почвите, което може да доведе до заразяване на подпочвените води.
Онлайн източник	https://cnuf.pt/

Приложение – Речник на термините в проект “Добро дърво”

(автор: Centro Studi G. Tagliacarne)

Този речник се използва от партньорите по проект “Добро дърво” като се приема обща база и споделени дефиниции на основните ключови думи в проекта.

(1) Социален диалог/Европейски социален диалог

Според Европейската комисия, социалният диалог се отнася за ‘дискусии, консултации, преговори и съвместни действия, ангажиращи организации, които представляват социалните партньори – работодатели и работници. Социалният диалог е водеща характеристика на колективните индустриални връзки в Европа, съгласно Комюнике на ЕК Европейският социален диалог, сила за иновации и промяна (COM (2002) 341) от 26 юни 2002 г.

Източник: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions - February 2019

Социалният диалог е фундаментален компонент на Европейския социален модел.

Той позволява на социалните партньори (представители на мениджмънта и работници) да допринасят активно, включително чрез споразумения и договори за създаване на европейската социална и трудова

политика.

Правното основание е съгласно чл. 151-156 от Договора за функциониране на ЕС (TFEU). Целите са определени в чл. 151 TFEU, насърчаване диалога между работодател и работник се приема като обща цел на ЕС и страните - членки. Целта на социалния диалог е да подобри управлението чрез въвличане на социалните партньори в процеса на взимане и прилагане на решенията.

Източник: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.3.7.pdf

(2) Биоикономика

Биоикономиката обхваща производството на възобновяеми биологични ресурси и тяхното превръщане в храна за хора и животни, продукти на биологична основа и биоенергия. Тя включва селско стопанство, горско стопанство, рибно стопанство, хранително-вкусова промишленост, хартиена

промишленост, както и части от химическата, биотехнологичната и енергийната промишленост. Нейните сектори имат силен иновативен потенциал тъй като използват много науки (биология, агрономия, екология, наука за храните, социални науки), осигурявайки индустриалните технологии (биотехнологии, нанотехнологии, информационни и комуникационни технологии, инженеринг), и местни знания (ЕС, 2012).

Източник: <https://www.eea.europa.eu/publications/circular-economy-and-bioeconomy>

(3) Кръгова икономика

Икономика, която може да се възстановява и регенерира. Тя цели да поддържа полезността на продуктите, съставните части и материалите и да запазва тяхната ценност (Ellen MacArthur Foundation, 2013).

Петте фундаментални критерия на кръговата икономика са:

1. Еко дизайн: Разработване на продукти като се използват до края на техния живот с характеристики, които позволяват разглобяване или обновяване
2. Модулност и гъвкавост: Дава се приоритет на модулност, гъвкавост и адаптивност на продукта
3. Възобновяема енергия: Използване на енергия, произведена от възобновяеми източници и бързо изоставяне на енергийния модел, основан на изгарянето на природни изкопаеми
4. Екосистемен подход: Обмисляне на дизайна, грижа за вътрешната система и взимане предвид на причинно-следствената връзка между различни компоненти
5. Възстановяване на материалите: Насърчаване на заменянето на основните суровини с вторични, идващи от възстановителни мрежи, които запазват техните качества и свойства.

Източници:

<https://www.eea.europa.eu/publications/circular-economy-and-bioeconomy>

<http://www.economiacircolare.com/>

<https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/concept>

(4) Кръгова биоикономика

Тя се основава на синергията между кръговата икономика и концепцията на биоикономиката. До сега тези две парадигми се развиват паралелно, но вече има нужда да се свържат за да бъдат по-силни. Биоикономиката обхваща всички сектори и системи, които разчитат на биологични ресурси (животни, растения, микроорганизми и биомаса от тях, включително органични отпадъци), техните функции и принципи. Ка това кръговата биоикономика е важен елемент за функционирането и успеха на икономиката на ЕС. Устойчива и силна биоикономика може да се справи с много предизвикателства за Европа – в областта на околната среда и социално-икономическата сфера: климатични промени, замърсяване с пластмаса на световния океан, масовото преселване от селските и крайбрежни райони например.

Източници:

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f57a0695-04d9-11e9-adde-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-84695789>

<https://www.efi.int/publications-bank>

<https://www.eea.europa.eu/publications/circular-economy-and-bioeconomy>

Проект "Good Wood – пояснения за Зелен социален диалог" се финансира от ЕС. Съдържанието на този доклад отразява мнението на авторите и съответно на партньорите по проект Good Wood. Европейската комисия не отговаря за приложението на съдържащата се в него информация.

